

F 1063 7 8069

20(34) '94

საქართველო
საზოგადოებრივი

კავკასიონი

ყოველკვირეული გაზეთი

KAVKASIONI

19 მაისი

ფასი 50 000 კუპონი

საქართველოს პარლამენტი ველარაფერის ნაწილს

საკმაოდ ხანგრძლივი პაუზის შემდეგ, პარლამენტი კვლავ დაუბრუნდა აფხაზეთის საკითხს. ხუთშაბათის დაძაბული სხდომის ბოლოს ედუარდ შევარდნაძემ დახურული სხდომის მონაწილე მობრუნებულ მსოფლიო მოლაპარაკებებზე ხელმძღვანელად გამზადებული შეთანხმების პროექტი. პარლამენტარები პარასკევსაც მოვიდნენ სხდომათა დარბაზში...

თბილისი 31-4 გვერდი

სახელმწიფო საზღვარი მორის რაიონში?

ცნინვალის რაიონისათვის მიცემულ ინტერვიუში ე.წ. საზღვარი ოსეთის რესპუბლიკის უმაღლესი საბჭოს თავმჯდომარემ დედოფელ ზინბროვმა შეაფასა ბოროს ელცინის ანაწინადგომი განცხადება. იმის თაობაზე, რომ რუსეთი ხელშეწყობილია საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობის დაცვის აუცილებლობით. „პრეზიდენტის განცხადება რეალურად არის მოკლებული, რადგანაც საზღვარი ოსეთი ოსთა წინაპარი ტომების — ალან-სკვითების ისტორიული სახელმწიფოს განუყოფელი ნაწილი იყო და ის არასოდეს შედგა კი ინარჩუნებდა დამოუკიდებელი პოლიტიკური ერთეულის სტატუსს“, — თქვა ზინბროვმა.

ფაქტები აშკარად ცხადყოფენ, რომ ოსი ხალხის ერთი ნაწილი ხელისუფლების „დემოკრატიული“, „დოქტრინის“ აქტიური გამტარებელია და ამიტომაც არის, რომ დღემდე ვერ მოწესრიგებულა ხელოვნურად შექმნილი კონფლიქტი. რეგიონში არსებული არასტაბილური მდგომარეობით სარგებლობს სეპარატისტული ხელისუფლება და ისეთ გადაწყვეტილებებს იღებს, რომლებიც აშკარად ლახავს არამართო ქართველი ხალხის ეროვნულ ინტერესებს, არამედ საერთაშორისო სამართლის ელემენტარულ ნორმებსაც კარგა ხნის წინათ, უმაღლესმა საბჭომ მიიღო გადაწყვეტილება საერთო სახალხო რეფერენდუმის ჩატარების შესახებ, რომელსაც ერთხელ და სამუდამოდ უნდა გადაწყვიტა ჩრდილოეთი და სამხრეთი ოსეთის გაერთიანების საკითხი.

გადაწყვეტილებაში სხვა საკითხებთან ერთად განსაკუთრებულ ყურადღებას ქართველი მოსახლეობისადმი მიმართა.

თვა-მუჭარაც იპყრობს. მასში ნათქვამია, რომ სამხრეთი ოსეთის რესპუბლიკაში მცხოვრებმა და თავის ნებით წასულმა ქართველებმა (მხედველობაში დეპორტირებული ქართველები ჰყავთ) აქტიური მონაწილეობა უნდა მიიღოს რეფერენდუმში და მხარი დაუჭიროს ორი ოსეთის შეერთებას, რადგანაც ამ პოლიტიკურმა მოვლენამ საბოლოოდ უნდა გადაწყვიტოს მათი მომავალი ცხოვრების ბედი. თუ ქართველი მოსახლეობა მონაწილეობას არ მიიღებს რეფერენდუმში, ოსეთის ხელისუფლება იძულებული გახდება, რესპუბლიკის სახელმწიფო საზღვრები დაიცავს შეიარაღებული ძალებით.

ორი ოსეთის გაერთიანებისადმი ჩატარებულმა სახალხო რეფერენდუმმა სრული პოლიტიკური კრაზი განაღდა. მასში არათუ რეგიონის ქართველობამ, არამედ ახალგაზრდის რაიონის ოსურმა სოფლებმაც არ მიიღეს მონაწილეობა. განაწევრებულმა ხელისუფლებამ ასეთი პოლიტიკური სიტუაციაში აფხაზური ვარიანტის — რეგიონის ეთნიკური წმენდის — პირველი ექსპერიმენტი ჩატარა. ოსი „ბოვიკები“ თავს დაესხნენ ფრონის ხეობის უძველეს ქართულ სოფლებს ანენესა და ნულს. ხეობის ქართველობა, დიდი და პატარა, ფეხზე დადგა სეპარატისტმა „დემოკრატებმა“ ვერ შეძლეს „მალაქშუმანური“ იდეების განხორციელება. მიუხედავად ასეთი მწვავე მდგომარეობისა, სამხრეთი ოსეთის ხელისუფლება მაინც თვლის, რომ რეფერენდუმმა საბოლოოდ გადაწყვიტა ორი ოსეთის შეერთების საკითხი და წინადადებით მიმართა ჩრდილოეთი ოსეთის რესპუბლიკის უმაღლეს საბჭოს, მოკლე ხანში შეიმუშაოს ერთიანი ოსეთის სახელმწიფოს ორგანიზაციული მოწყობის საკითხები.

თბილისი 31-6 გვერდი

ბიორბი ჭანტურია:

«სანამ სოცხლავი ვართ, უნდა ვეცადოთ...»

... ბატონო გიორგი, უკვე კარგა ხანია ეროვნულ-დემოკრატიული პარტია ერთ-ერთ წამყვან პოლიტიკურ ძალად ითვლება საქართველოში. სულ ცოტა ხნის წინ ჩვენი საზოგადოების მნიშვნელოვანი ნაწილი თქვენს პოლიტიკურ ორგანიზაციას უკავშირებდა ქვეყანაში სტაბილურობის აღდგენის იმედს. დღეს თქვენ ერთგვარად ჩრდილში მოექცით. რატომ?

— ვერ დავთანხმებით, ჩრდილში არ მოგვცულვართ, მაგრამ თქვენ თუ გაულისხმობთ ხელისუფლებისათვის ბრძოლის დღევანდელ ეტაპზე ჩრდილში დგომას, ეს, ალბათ, იმიტომ გეჩვენებათ, რომ ჩვენ არ ვკადრდებით ისეთ რამეს, რაზეც სხვები მიიღიან.

ხელისუფლებისათვის ბრძოლა პოლიტიკური პარტიისათვის „ნორმალური“ მოვლენაა, მაგრამ ამ ბრძოლაში უკელაფერი დასაშვებია როდია. ჩვენ აშკარად ვხედავთ, რომ მარცხნიდანაც და მარცხნიდანაც, ანუ როგორც უმრავლესობიდან, ისე ოპოზიციიდან პრომოსკოვური გუნდები — ზოგიერთები აშკარად დაკავშირებული სტრუქტურებთან — იბრძვიან ხელისუფლებისათვის. ამდენად გვიჩვენია აშკარა ბრძოლიდან განვადვად და უფრო დამკვირვებლის როლი ავირჩიოთ.

— მარცხენა და მარცხენა ფლანგები ახსენეთ, თქვენ როგორ მიგაჩნიათ, ცენტრში დგანართ?

— ძალიან ძნელია დღეს ზუსტად განსაზღვრო, სად არის მარცხენა და სად — მარცხენა ფლანგი. თუკი ამაზე შევთანხმდებით, ჩვენ ცენტრში ვართ. არ უარყოფთ — ჩვენ გვიანდა ხელისუფლებაში მოსვლა. უფრო მეტიც, ღრმად ვართ დაწმუხებული, რომ ხელისუფლებაში ჩვენი მოსვლით დაიწყება საქართველოს სახელმწიფოებრივი მშენებლობის პრო-

ცესი და ძალიან მალე ვიგრძნობთ იმ პროგრესს, რისი მატარებელიცაა ეროვნულ-დემოკრატიული პარტია წლებისა და ათწლეულების განმავლობაში, მაგრამ ხელისუფლებაში მოსვლისათვის არ ვაპირებთ იმ მთავარის დამოხმას, რისთვისაც ეს პარტია თავის დროზე კედამ, გააშვილმა, ამირეჯიბმა და სხვებმა შექმნეს.

ჩვენთვის ხელისუფლება რომ თვითმზანი ყოფილიყო, მაშინ, ვთქვათ, კომკავშირში შევიდოდით, პარტიულები ვიქნებოდით და ასე მივადწვდით რაღაცას კომუნისტების დროსაც. ჩვენთვის მთავარია ეროვნული პრინციპები და ამიტომ რუსეთთან, მაშატიტ და, დანაშაულებრივ, კავშირებზე ვასვლას არ ვაპირებთ. ჩვენ მომხრე ვართ რუსეთთან ცივილიზებული, ნორმალური ურთიერთობისა, მაგრამ არ ვიკადრებთ და არც დავუშვებთ, რომ რუსეთის აგენტურა მოვიდეს ხელისუფლებაში. ამისათვის ახლა საქართველოში დიდი შვადება, ფაქიფი და შრიალია გაჩაღებულია.

— რასაც თქვენ ბრძანებთ, ამაზე დღეს საკმაოდ მშამაღლა ალაპარაკდა საზოგადოების ერთი ნაწილი. „კონია ზოგად ავიანებ 14 მაისს, პარლამენტის ტრიბუნლიდან „გახსნილი ტექსტით“ განაცხადა იგივე, როგორ დიქტობთ, რითი უნდა აღუდგენენ მოვლენათა ამგვარ განვითარებას პროგრესული პოლიტიკური ძალები?“

— ჩვენ ხელისუფლებაში მოსვლის ერთადერთ ლეგიტიმურ, კანონიერ და ცივილიზებულ გზად მიგაჩნია არჩევნები, როგორც არჩევნები. როგორც იმეტომ, რომ შეიძლება მერე ყველაფერი გვიან იყოს და ამ უფარგისი პარლამენტისა და რეაქციული მთავრობის ხელში საქართველო დაიხრეს და დაიშალოს. ამიტომ უნდა შევძლოთ არჩევნების უმოკ-

ლეს ვადაში დანიშვნა, რადგან ახლა არჩევნებზე რუსეთის ფაქტორის გავლენა მინიმალური იქნება, ასე რომ, იგი მტკნაკლბად ობიექტურად ჩატარდება. ნებისმიერი სხვა გზა ჩვენთვის მიუღებელია, რადგან ეს სხვა გზა ხელისუფლების სათავეში იმას მოიყვანს, ვის მხარეზეცაა ფული, იარაღი და რუსეთის მხარდაჭერა.

— ამასთან დაკავშირებით საინტერესოა, როგორ შეაფასებდით სიგუა-კიტოვანის მიერ მოსკოვში გამართულ პრესკონფერენციას?

— პრესკონფერენცია მასობრივი ინფორმაციის საშუალებებისთვის მაინც დამანებ მოსკოვში რომ ჩატარდა, ამას არც ისე დიდი მნიშვნელობა აქვს, რადგან სადაც უნდა ითქვას, მოსკოვში, თბილისში თუ ნიუ-იორკში, რომ შევარდნაძე რუსეთს ატუფებს და მაინც პროდასავლური ორიენტაციისაა. მაშატიტ და, ეს საქართველოს დასმენა. აქ სახელმწიფოს მეთაურზე არ არის ლაპარაკი. საქართველო ყოველთვის ცდილობდა და კვლავაც ეცდება დასავლეთთან კონტაქტის დამყარებას და ამას ვერ შეაფერხებს ვერც ერთი ენაგაქლესილი მსახიობის გამოსვლა. ქართველებს, როგორც დასავლური ცივილიზაციის პირშოებს, დასავლეთი გვინდა, რადგან ეს ჩვენი ბუნებრივი გარემოა. ჩვენი მეტატიტეტი. კულტურით, თვით ქრისტიანობის გაგებითაც კი ჩვენთვის ახლო მეგობრულია რუსეთი და შორეული ნათესავი დასავლეთი.

— ამას წინათ თქვენმა პარტიამ გამოაქვეყნა თეზისები, რომელშიც ჩამოყალიბებულია პარტიის უბედურის ამოცანები. ეს თეზისები კონფერენციის დებულებათა გავრცელება-შეფხვანა თუ პარტიის სტრატეგიაში ცვლილებები განიცადან?

— კონფერენციაზე ჩვენ მხარი დავუჭირეთ კოალიციური მთავრობის ჩამოყალიბებას, მაგრამ ეს იდეა დღეს აზრს კარგავს, რადგან, ფაქტობრივად, ძველი, რეაქციული კაბინეტი უკვე დამტკიცებულია ბუნებრივია, რომ აღარც კოალიციურ და აღარც რეფორმატორულ მთავრობაზე აღარ შეიძლება ლაპარაკი. ეს მთავრობაც, თავისთავად უფარგისი, არის

თბილისი 31-5 გვერდი

„აღმნიანის ბედნიერება ღვთიური კალის ასრულებაშია. ვინც ამ კალს ასრულებს, იგი უკვლავა და ერთგის მარადისობას. თქვენც ასეთ კალს ასრულებთ. და მაშახალაძე, ვერც უგვანო სინამდვილე გაგიტეხთ გულს.“ — ასე მიმართა გრიგოლ რობაქიძემ ცნობილ ქართველ საზოგადო მოღვაწეს, ეხოტეკური და ფილოსოფიური აზროვნების მშვენიერ არჩილ ჯორჯაძეს.

არჩილ ჯორჯაძის ცხოვრებისა და მოღვაწეობისადმი მიძღვნილ მასალას გაეცნობით „არილის“ ფურცლებზე.

რუსულ-ქართული მოდელის მიხედვით

სახელმწიფო სათაბიროს თანამგობრობის ქვეყნებთან ურთიერთობის კომპლექსური თავმჯდომარე კონსტანტინე ზატულაშვილი ერთ-ერთ ინტერვიუში განაცხადა, რომ „იმპერიული აღმართის დასრულება იმ შემთხვევაში, თუ ეს ნიშნავს მშვიდობას, მეტწილად მშვიდობის მიღწევასთანაა დაკავშირებული. პოლიტიკა არის რუსეთის შინაგანი პოლიტიკა“. მან მოუწოდა ორმხრივი სატყუარაშენებელი სკანდალის დასრულება, „ახლო საზღვარგარეთის ქვეყნების რუსეთთან ურთიერთობის პირობები“ გარდა ეთნიკური რუსების ინტერესების დაცვისა, რუსეთში უნდა განხილეს ეთნიკური უმცირესობების კომპლექტურად განლაგების ადგილებში ავტონომიების გარანტიების საკითხი და ასეთი ქვეყნების ფედერაციულ

ლად გარდაქმნის შესაძლებლობა. „რეგიონებისთვის მიცემული სპეციალური სტატუსი უნდა იყოს გარანტირებული მოსკოვის მხარდაჭერით“. ზატულაშვილი განსაკუთრებით ხაზს გაუსვა აფხაზეთის, სამხრეთ ოსეთის, ალბანეთის და სამხრეთ მოლდოვის, დასავლეთ უკრაინის, ყირიმის და ჩრდილო ყაზახეთის და დამატებით, რომ საქმეები უნდა მოგვარდეს რუსეთსა და მოლდოვას და რუსეთსა და უკრაინას შორის სამოქალაქო რეო სელმეგრულების დადების გზით, რუსულ-ქართული მოდელის შესაბამისად. თუმცა, ზატულაშვილი ისევ არ ენდობა რუსეთის საგარეო საქმეთა მინისტრს. მან აღნიშნა, რომ „საგარეო საქმეთა სამინისტრომ მკვეთრად შეცვალა თავისი პოზიცია და ახლა ჩვენი და ოფიციალური პოზიცია თითქმის ერთნაირია“.

გერმანიაში ელცინის ვიზიტის წინ, გერმანიის სამხრეთ-დასავლეთი ეკონომიკურმა სტრუქტურამ გააფრთხილა მთავრობა, რომ აღარ აპირებს რუსეთისათვის გამოყოფილი კრედიტების შემდგომ გაზრდას. ამ განცხადებაში აღნიშნულია, რომ გრძელდება რუსეთის წარმოების შემცირება, რამაც შესაძლებელია გამოიწვიოს წარმოების მოთხოვნილება შემცირება. მათი რეკომენდაციით, რუსეთის მთავრობამ უნდა შეწყვიტოს წამგებიანი საწარმოების სუფიზიდირება. რუსეთის მიმდინარე ვალი გერმანიის მიმართ დღეისათვის შეადგენს 50 მილიარდ ამერიკულ დოლარს.

რუსეთის სახელმწიფო სათაბიროს თავმჯდომარე ივან რიბკინმა მოუწოდა პროკურატურას უზრუნველყოს გამაზნოლოს რუსეთის 9 მაისის გამოცხადებას, სადაც რუსეთი გამოვიდა „ელცინის რეჟიმის გადაყენების“ მოწოდებით. რადიკალური სივრცის „ნოვო მოსკოვი“-ში ცემულ ინტერვიუში რიბკინმა აღნიშნა, რომ თებერვალში სათაბიროს მიმართ გადამწყვეტილება 1993 წლის არეულობების ორგანიზატორთა ანგარიშის შესახებ. ამის ტირებულთა შორის იყო რუსეთის პრეზიდენტის გამომგზავნი შვედეთში იუვენ იმ პირობით, რომ ცინიდან გამოიყვანოს შემდეგ მათი მოქმედება არ გამოიყვანოს ვითარების დესტაბილიზაციას.

პრეზიდენტმა ელცინმა გამაზნოების დღესთან დაკავშირებულ თავის გამოცხადებაში II მსოფლიო ომის დროს მოკავშირეების თანამშრომლობა დააკავშირა ჩვენს დღევანდელ დასავლეთთან სტრატეგიულ პარტნიორობასთან. მაგრამ, ამას გარდა, მან ხაზს გაუსვა, რომ რუსეთი ისევ ძლიერია და მას პატავი უნდა სცენ როგორც სუბერსახელმწიფოს. ელცინის თქმით, ფაშისტურ გერმანიას გამაზნოების რუსეთში მე-20 საუკუნეში ისინი მხოლოდ მან ასევე აღნიშნა, რომ დასავლეთი ბევრს მოიგებს რუსეთთან თანამშრომლობით. საერთაშორისო, რომ ელცინის განცხადებით, რუსეთი აპირებს თავისი შეიარაღების დონისა და ქარის შემცირებას, აგრეთვე, NATO-სთან და შეერთებულ შტატებთან პარტნიორობის მიღწევას. ელცინმა გამოხატა თავისი მხარდაჭერა ივლისში დაგეგმილ რუსეთ-ამერიკული ერთობლივი სწავლების მიმართ, თუმცა, მან წინააღმდეგობას უწევს რუსეთის პარლამენტში. ელცინმა უბრძანა თავდაცვის სამინისტროს, გადაეხდოს სწავლების ჩატარების საკითხს.

„ინტერფაქსისთვის“ მიცემულ ინტერვიუში რუსეთის თავდაცვის მინისტრმა გრაჩოვმა განაცხადა, რომ რუსეთის შეიარაღ

დებული ძალები „წამოიპარნენ ჩოქბენიდან და მოთიანდ მზად არიან საომრად“. მათ შეუძლიათ გადაჭრან არა მხოლოდ დოკალური პრობლემები, არამედ უფრო ფართო ამოცანებიც. მან, აგრეთვე, ხაზს გაუსვა იმას, რომ საბრძოლველად მზად არის ჩრდილო-კავკასიის სამხედრო ოლქი. ამას გარდა, ჩრები უკვე დაგეგმილია ბრიგადებამ, დასრულებულია მომდღოური ქარების შექმნა. საგარეო თავდაცვის ძალები თითქმის მოთიანდ გარდაიქმნა საპერო და სახმელეთო თავდაცვის ძალები. გრაჩოვის მიერ რუსეთის არმიის მზადყოფნის ოპტიმისტური შეფასება, მკვეთრად ეწინააღმდეგება მისივე შეფასებებს, რომელიც ჩამოყალიბდა ორი დღის წინ, რუსეთის არმიის დაარსების ორი წლისთვთან დაკავშირებით.

სტავროპოლის მხარის ალბოსავლეთი ნაწილში გრძელდება დაძაბულობა ჩეჩნეთის რესპუბლიკასა და სტავროპოლის მხარის შორის. კონფლიქტი დაიწყო მას შემდეგ, რაც კრუგოიარსკში, სტავროპოლის მხარეში, ჩეჩნების განსახლების ადგილას, დაიქრა რამდენიმე ადამიანი და დაწვეს რამდენიმე სახლი. კავკასიის გახელა იმან, რომ რუსეთის კანონმდებელთა ორგანოებმა დააბამირეს როგორც რუსი, ისე ჩეჩენი ეროვნების მოქალაქეები. თეგრის კავკასიის ატამანმა გამოიძახა 50 კავკასიის დონიდან, ყუბანიდან და კალმიკიდან, რათა ტყვეობიდან გაეთავისუფლებინა რუსები. როცა მდგომარეობა უკიდურესად დაიძაბა, დაბამირებულნი რუსეთის გენერალური პროკურორის თანხმობით გამოუშვეს. სტავროპოლის მხარის გუბერნატორმა განაცხადა, რომ მომავალში კავკასიის ნება არ უნდა მიეცეთ, თავისი სურვილებისამებრ შეურაცხონ კანონი.

პოლონეთში დაიწყო სასამართლო რუსეთის ჯაშუშის მარტი ზ-ს წინააღმდეგ. ბრალდება, რომელიც წინათ მუშაობდა შინაგან საქმეთა სამინისტროს ანალიტიკურ განყოფილებაში, აღნიშნავდა, რომ იგი იყო რუსეთის მხარეზე ინფორმაციით მ-თან წლებში პოლონეთის ოპოზიციური მოძრაობის შესახებ. იგი გამოტყდა ჯაშუშობაში და აღნიშნა, რომ მას ამოვრავებდა „იდეოლოგიური მოტივები“, თუმცა, კომპენსაციისათვის იგი იღებდა საკვებს პროდუქტებსაც. პოლონეთის უსაფრთხოების სამსახურმა მარტი ზ. დააბამირა მაშინ, როდესაც იგი დოკუმენტებს გადასცემდა რუსეთის სამხედრო ატაშეს. ატაშე ვლადიმერ ლოშკინი განდევნილია პოლონეთიდან. სასამართლო მიმდინარეობს დასურულ კარს მიღმა.

ლატვიიდან რუსეთის ჩარების გაყვანაზე შედგენილია სამხედროების ცნობით, მ-30 აპრილს სელმეგრები სელმეგრების დაბამირაში გამორჩენილია მრავალი რუსული სამხედრო ობიექტი. ჩერბირობით ლატვიაში ისევ იმყოფება 191 სამხედრო შენაერთი და 247 რუსული სამხედრო ნაწილი. იმავე ცნობით, პრობლემა ნაწილობრივ გამოწვეულია იმით, რომ რუსულმა მხარემ გააერთიანა საქირი ნაწილები „შენაერთებში“ და არ გადასცა ლატვიურ მხარეს მათი ზუსტი ჩამონათვალი.

რადიოსადგურ „მავისუფლებების“ ინფორმაცია მოგვარდა „მშვიდობის დამოკარბისა და ბანკიტარების კავკასიურმა ინსტიტუტმა“.

1. თქვენი ხალხისი?
2. სხვა შემოსავალი?

ამ კითხვებით მივმართეთ პარლამენტარებს. შეგახსენებთ, რომ რუსეთისთვის აუცილებელი მინიმალური სამომხმარებლო კალათის ღირებულება 17 მილიონ კუპონს აჭარბებს. ჩვენს რესპოდენტებს კი ვიდევ ერთხელ გუხდით მადლობას გულწრფელობისათვის.

მანო ხუხუნაშვილი:

1. ჩვეულებრივი, 400 ათასი კუპონი და ვიდევ 200 ლიტრ ბენზინს ყოველთვიურად.
2. კერძო მეურნეობა — ჩემი ოჯახი დაკავებულია სოფლის მეურნეობით, პრალექტის სახით. არკვეული შემოსავალი მაქვს. სხვა არაფერი. დეტალები შეზღუდული ვართ — დაუშვებელია ჩემი მონაწილეობა ბიზნესში.
- პარტიდან არ იღებთ არაფერს?
- პარტიდანაც ვიღებ ცოტას, მაგრამ ეს მთხოვნილებებს ოდნავადაც არ აკმაყოფილებს.

გაგუჰა გიორგაძე:

1. ახლა გვეტყება — ასე, 500 ათასი კუპონი. პარტიული სახსრებიდანაც მერგება რაღაც. ეს თანხები სიმბოლურია, მოგვსვენებთ კუპონის ქრისი. პარტიამ კომერციული სტრუქტურა არა გვაქვს, არც ერთი წვერი არაა დაკავებული ბიზნესით.
2. სხვა არაფერი. შემარება ის, რომ ცალკე არ ვცხოვრობ — ოჯახი ზრუნავს ჩემზე. ჩვენს სამუშაოდ, კვლავ ძველი ინერციით მივდივართ — პარლამენტარის ხელფასი სასაცილოა; როგორც აღრე იყო სოლომე — ადამიანი ბაზის უფროსი იყო და 80 მანეთი ჰქონდა თვეში; სახელმწიფო უბიძგება, გამოეყენებინა თანამდებობა. ახლა, მე პირადად, არანაირი პოსტი არ მიჭირავს, ვერაფერს გამოვიყენებ. იმათ კი, ვისაც აქვს თანამდებობა, რომლის გამოყენება შეიძლება, სასულე-სოფო კვლავ უბიძგებს დანაშაულისაკენ.

თამარ ჩხეიძე:

1. სადეკლარტო — 400 ათასი.
2. არაფერი სხვა შემოსავალი არა მაქვს. ჩემი ხელფასი მხოლოდ გაზუთების შესაძენად არ მეკმარება. ოჯახი რომ არ მქონდეს და ცალკე ცხოვრობდი, ვერ ვიარსებდით.

ივლიან ხაინდრაძე:

1. 310 ათასი კუპონი.
2. ვარ გაზეთის რედაქტორი, ვიღებ 100 ათას კუპონს. ვცხოვრობ საკმაოდ მომკირნელ, კვლავ რედაქტორად მუშაობენ მშობლები. პო, ხანდახან ცოტადღენი პონორარიც ემატება ჩემს შემოსავალს.

ნიკო ლეიშვილი:

1. ხელ თვეში ვიღებ 400 ათას კუპონს.
2. ვარ ფირმა „კოკა-კოლა“ კავკასიისის ერთ-ერთი დამფუძნებელი — ეს მანამდე, სანამ რედაქტორი გავხდებოდი. ვიღებულბ გარკვეულ წილს, ასე თუ ისე, უზრუნველყოფილი კაცი ვარ.

გიგა ლორთქიფანიძე:

1. სადეკლარტო — 400 ათასი კუპონი. ამის გარდა ვიღებ 300 ათას კუპონს — ნახევარ შტატზე შემოსავლზე მეტად მუშაობდა მოდერნიზაციის კამპიში.
2. ხანდახან პონორარებს ვიღებ და ძველი შემოსავლი პონორარებით ვარსებობ. მეუღლე და შვილი მუშაობენ. ჩვენ ჯერ არ ვმომხილობთ, მაგრამ უკვე აუტანელია ასე ცხოვრება, ძლიან მიჭირს. წარმომიდგენია იმ ხალხის მდგომარეობა, ვისაც გატყდებით ნაკლები შემოსავალი აქვს.

თამარ შორაშვილი:

1. მეოთხე, ნახევარი მილიონი კუპონი — ამაზე მეტი არ იქნება.
2. პარტიამ ამაზე ცოტა მეტს ვიღებ. თავისთავად არ მყოფნის. ვიღებ ოთხი მცირეწლოვანი ბავშვის დახმარებას. უფროხი შვილი უკვე მუშაობს. დაღვნილია არ ვცხოვრობ — ექვსი შვილი მაქვს და ასე აძლენი პრობლემა. აქტუარად მუშაობიან ცოლისძმები — ბიზნესში არიან ჩაბმულები. ცოლისძმები, სიდედრი, ჩვენ — თხუთმეტი ხული ერთ ოჯახში. ცალკე რომ ვიყო, უფრო გამიჭირდებოდა, ვიდრე ახლა. იმედი მაქვს, რომ ყველაფერი დაგვადება.

ნანა დავიძარიანი:

1. გვიმატებენ, მეოთხე 510 ათასი კუპონი.
2. მე თავი არ დამინებია ჩემი პროფესიისთვის, შერწმობს ვარ, ვუშაობ კერძო კომპანიაში. იმის მიხედვით, როგორ შემოვა რეკლამა,

მოაზადა

მანანა ამონაშვილი

დახურულ სფეროში პირი
დღით ადრე

ხეობისთვის სხვადასხვა მოსაზრებით დაბრუნებული თანხები სივრცე გამოიწვია. იგი იმ წამსვე მოექცა ფერადი სფეროს და აქტიურობის სფეროს წარმომადგენელად.

გეოსტრატეგიის მთავარი მოქმედი ფიგურა იყო პარლამენტის სხდომათა დარბაზში და მის გარეთაც. მწვენილი ფერადი სფერო, მოქალაქეთა კავშირის გენერალურმა მდიანმა ზურაბ ჟვანია, სხდომის დაწყებისთანავე მოსთხოვა თანხები სივრცე, განემარტა მოსკოვში ჩატარებულ პრესკონფერენციას გამოთქმული რამდენიმე მოსაზრება. თანხები სივრცე კვლავ გამოვიდა, რომ მოქალაქეთა კავშირში იძულების წესით აწვევრანებენ დიდი საწარმოების და ფაბრიკა-ქარხნების ხელმძღვანელებს, სახელმწიფოს მეთაურის 1993 წ. 9 დეკემბრის განკარგულებით, სახელმწიფოს მეთაურის მრჩეველს, ირაკლი მაჭავარიანს ევალება მოქალაქეთა კავშირის რეგიონული ორგანიზაციების შექმნისათვის აქტიური ხელშეწყობა. თანხები სივრცე დასძინა, რომ მოსკოვში პრესკონფერენცია ჩატარდა ინტერნაციონალური პრესკლუბის ინიციატივით. გარდა ამისა, პრესკონფერენციების ჩატარება ნაკარგულეა ავსტრიაში, გერმანიაში და შვეიცარიაში.

ზურაბ ჟვანია სასახლე გამოხატა უარყოფითი პოზიცია. შესვენების შემდეგ, პარლამენტის სხდომაზე მოვიდა პარლამენტის თავმჯდომარე, სახელმწიფოს მეთაური ედუარდ შევარდნაძე, რომელმაც კატეგორიულად უარყო თხოვნა მიერ წარმომადგენელ ბრალდებები. მან თქვა, რომ მისი დავალებით გადამოწმეს სახელმწიფოს მეთაურის აპარატის 9 დეკემბრის სხდომის მასალები და მსგავსი იქ არაფერი წერია. ეშვარდნაძემ თხოვნა მიერ გამოთქმულ ბრალდებებს სივრცე და სივრცე უწოდა. სივრცე კვლავ ექსპრესიურა ითხოვდა და განაცხადა, რომ მის მიერ მოყვანილი ფაქტები სრული ჭეშმარიტებაა და მოითხოვს არა 9, არამედ 6 დეკემბრის სხდომის 23-ე განკარგულების მე-9 პუნქტის ნახვა.

საოქმო ჩანაწერი დღის ბოლოს მოიტანეს. შევარდნაძემ მისი განცხადებითავე ითხოვა სიტყვა და განაცხადა:

„უღა შეიქმნას კომისია, რომელიც გამოიძიებს და შეამოწმებს აპარატის მუშაობას. გადამოწმებს ყველა დოკუმენტს და თუ ასეთი რამ კიდევ აღმოჩნდება, მაშინ შევარდნაძე ამ დარბაზში არ შეიშლება“.

შევარდნაძემ გამოთქვა სურვილი, რომ აღნიშნული კომისია ობიექტურობის გამო ოპოზიციონერებისაგან დაკომპლექტდეს.

ოპოზიციის წარმომადგენლებმა უარი თქვეს კომისიის შემადგენლობაში მონაწილეობის მიღებაზე და, საერთოდ, კომისიის შექმნაზე უარს თქვეს.

ასევე სხდომაზე პარლამენტარებმა განიხილეს გაზეთი „Свободная Гruzия“-ში გამოქვეყნებული ბუტროს ბუტროს დღის განცხადება, რომელსაც გაეროს გენერალური მდიანი უსლოეს მამაკაცში წაიკითხავს უმძიმესი საბჭოს სხდომაზე და რომელსაც თან ახლავს კონფლიქტის ზონის რუკა. ამ განცხადების მიხედვით საქართველოს სახელმწიფოს ახალი სახელი განისაზღვრება აფხაზეთა და ქართველთა მოლაპარაკებების შედეგად.

პარლამენტარებს გაახსენდათ, რომ მოსკოვში მოლაპარაკებებზე წასული დელეგაცია და მოითხოვეს სახელმწიფოს მეთაურის ანგარიში აფხაზეთის პრობლემაზე მოლაპარაკებების მიმდინარეობისთან დაკავშირებით. ედუარდ შევარდნაძემ დახურული სხდომის მოწვევა მოსთხოვა პარლამენტარებს.

დახურული სფერო

აფხაზეთი, მოლაპარაკება, ხელშეკრულების პროექტი, ლტოლვილები პარასკევის დახურული სხდომის შემდგომ, რატომღაც მორეზანის სფეროში პრობლემა იქცა, ყველა პირზე შევარდნაძის გადადგომა ეჭვით. ყველაფერი იქ ასე დაიწყო...

დახურული სხდომის გამართვის ინიციატორი, სახელმწიფოს მეთაური დიდი დარბაზში არ ჩამოსვლა.

სხდომა რუსულან ბერიძეს მიჰყავდა. პარლამენტარებს ფიციში დაურიგდათ კონფლიქტის მოგვარების და შეთანხმების პროექტი, ამ დოკუმენტს აქვდა მეტად სტაბილი და აუცილებელი რუკა. როგორც ჩანს, ეს დოკუმენტი გადამრავლებული იყო მოსკოვში. ყოველ შემთხვევაში, დოკუმენტის თითოეულ ფურცელს თავზე მოსკოვის ქართული საელჩოს ტელეფონი ეწერა. ფერადისტები სხდომაზე არ დაუშვეს.

დახურული სხდომის დროს ინფორმაცია ნაკლებად უნდა გამოდიოდეს დარბაზიდან, მაგრამ ჩვენმა ასე არ არის. მომლოდინე ფერადისტები პარლამენტარებისაგან ყველაფერს გაგება შეუძლიათ და შესაძლებელია გმობენ იმ ატმოსფეროსაც, რომელიც პარლამენტის სხდომათა დარბაზში სუფევს.

აღვლევებული პარლამენტარები სხდომად გამოდიოდნენ მოსწვევად. ფიციში გამოვიდა რუსულან ბერიძე, რომელმაც ყვირილით მოსთხოვა პარლამენტარებს დარბაზში დაბრუნება.

გულწასული რეჟისორი და პარლამენ-

ტარი ლანა დიდიბერიძე ძლივს მოასულიერეს ფიციში...

დარბაზიდან გამოვიდა ინფორმაცია, რომ პარლამენტარებს კენჭი უნდა ეყარათ, რათა დელეგაციას პარლამენტის თანხმობის გარეშე დოკუმენტზე ხელი არ მოეწერა. ფრაქცია „თანხმობა“ რეგიონალური გაყვლის შემდეგ, რეგლამენტით განსაზღვრული შესვენება ითხოვა. პარლამენტარები ფიციში გამოვიდნენ, უმრავლესობის წარმომადგენლები ერთი სართულით ქვემოთ, ოვალურ დარბაზში შეიკრიბნენ. რეგლამენტით განსაზღვრული ხუთწუთიანი შესვენება დასრულებით ნახევარ საათს გაგრძელდა. როცა პარლამენტარები დარბაზში დაბრუნდნენ, აღმოჩნდა, რომ ქვორუმი არ იყო, რადგანაც შესვენებიდან ჯერ კიდევ არ დაბრუნებულიყო უმრავლესობის სოლიდური ნაწილი. მიუხედავად იმისა, რომ ქვორუმი არ იყო, მმ პარლამენტარმა

საქართველოს
პარლამენტი
ველარაფერის წყვილს

მაინც მიიღო საოქმო გადაწყვეტილება და რეკომენდაცია მისცა ქართულ დელეგაციას, არ მოეწერა ხელი აღნიშნულ დოკუმენტზე. ფრაქცია „თანხმობის“ დარბაზის შემდეგ მიღებულ გადაწყვეტილებას შეუერთდა კიდევ 38 პარლამენტარი.

ედუარდ შევარდნაძე სხდომათა დარბაზში შესვენების შემდეგ მოვიდა. მან უკმაყოფილება გამოთქვა პარლამენტის მიერ მიღებული გადაწყვეტილების გამო და განაცხადა, რომ ამ გადაწყვეტილებით პარლამენტს ეკისრება მთელი პასუხისმგებლობა. დარბაზიდან ნასროლ რემონტის აქს სომ არ ნიშნავს იმას, რომ ედუარდ შევარდნაძე სახელმწიფოს მეთაურის პოსტიდან გადადგა, — სახელმწიფოს მეთაურს უპასუხია: „დაიხ, ალბათ, ამას ნიშნავს“, შევარდნაძის ამ განცხადებას განსაკუთრებით აუღელვებდა ზურაბ ჟვანია და გურამ მაჭულა. ამ უკანასკნელს ისიც კი დაუეჭვია, ისტორია ამას არ გააბტებსო. კავა ადამიას შევარდნაძისთვის პარლამენტში დაბრუნება მოულოცავს.

სხდომა ამით დასრულდა. აღვლევებული სახელმწიფოს მეთაური თანხმობს პირვითან ერთად ფიციში გამოვიდა. მას თან ახლდნენ პარლამენტარებიც — ჯანსუღ ჩარკვიანი ოპოზიციის მისამართით ამბობდა: — მაგათ არც აფხაზეთი აღვლევს და არც არაფერი...“.

კვლდისებში გაქვარებული დებატები გაიმართა. გიგა ლორთქიფანიძემ თქვა: „რა ჭირვეული ქალივით არის ჩვენი სახელმწიფოს მეთაური, გაკვირვება და მირბის. ცხრაჯერ რომ გადადგეს, მე ამ დოკუმენტს ხელს მაინც არ აწვს“.

ოპოზიციონერები კმაყოფილი სახეებით ტრივდნენ პარლამენტის შენობას.

შედეგი

პარლამენტართა გადაწყვეტილებით სხდომა აღარ დაიხურა და ფერადისტთა მრავალრიცხოვანი კორპუსი დიდი ენთუზიაზმით დაბრუნდა დარბაზში. სახელმწიფოს მეთაური სხდომას არ ესწრებოდა და დებატებზე მის გარეშე დაიწყეს შეთანხმების პროექტის განხილვა. ოპოზიციის შეფასებით, აღნიშნული დოკუმენტი საქართველოდან აფხაზეთის მოწვევების დაკანონებას ნიშნავს. სახალხო ფორუმის თავმჯდომარე ნოდარ ნათაძემ ისიც კი თქვა, რომ ამ ხელშეკრულების ხელმოწერის შემთხვევაში რუსეთი ეპარება ფოთსაც“.

ეს არის აფხაზეთის დამოუკიდებლობის დაფიქსირების დოკუმენტი, — განაცხადა ბორის კაკუბაძემ.

ამ შეთანხმებით ჩვენ გეგრავთ ყოფილ ზეგდობის მარხასაც, — ეს დავით ბერძენიშვილის სიტყვებია.

რესპუბლიკელმა აკაკი ბობოხიძემ, შეთანხმების უარყოფითად შეფასების შემდეგ, დოკუმენტი დაჭმუჭნა და მოისროლა.

„მწვანეებმა“, „ლიბერალებმა“ და „თანხმობის“ წევრებმა დღის წესრიგში დააყენეს სახელმწიფოს მეთაურისათვის მოლაპარაკებების წარმოების უფლებამოსილების ჩამოერთმევის საკითხი. არც ამ და არც ოპოზიციის წინადადებას — პარლამენტს მკაფიოდ განესაზღვრა თავისი პოზიცია აღნიშნული დოკუმენტის პროექტისადმი — კენჭი არ ეყარა. პირველი კენჭისყრისთვის აუცილებელ რეგისტრაციამ ოპოზიციონერებმა არ მიიღეს მონაწილეობა, ამიტომ ქვორუმი არ შედგა.

სხდომის მსვლელობაში ჩაერია მოსკოვიდან დაბრუნებული ვანტანე რჩელიშვილი, რომელმაც განაცხადა, რომ დარბაზში 140 დებუტატი არის. ოპოზიციამ შემოიტანა წინადადება, ორივე კენჭისყრისათვის საერთო რეგისტრაცია ჩატარებინათ, ვინაიდან ეჭვობდნენ, რომ მეორე კენჭისყრისთვის უმრავლესობა რეგისტრაციამ არ მიიღებდა მონა-

წილეობას. ამის წინააღმდეგ უმრავლესობამ მმყოფად გაილაშქრა. საბოლოოდ არც ერთმა მხარემ არ დათმო, მიუხედავად რამდენიმეჯერ ჩატარებული რეგისტრაციისა. ქვორუმი არ შედგა და პარლამენტმა გადაწყვეტილება ვერ მიიღო. ვანტანე რჩელიშვილმა საერთოდ გადაუხვია თემას და ნოდარ ნათაძეს და თამარ ჩხეიძეს განუცხადა, რომ მათი სახელით ვიღაცებს კრებულები გამოაქვთ ბანკებიდან. ამ განცხადებას აურზაური მოჰყვა და სხდომაზე შესვენება გამოცხადდა.

კვლდისებში დღისა შპაიშვილმა არქივი სეთურს შეადგა ედუარდ შევარდნაძე.

პარლამენტარები დარბაზში დაბრუნდნენ. ირაკლი წერეთელმა მოითხოვა, რომ პარლამენტს ცნობად მიეღო ედუარდ შევარდნაძის გადადგომა. სესტან კირთაძემ განაცხადა, რომ ედუარდ შევარდნაძე არ გადამდგარა...

უმრავლესობის და უმცირესობის წარმომადგენლები ვერ შეთანხმდნენ, თუ რა საკითხზე უნდა შემდგარიყო კენჭისყრა.

ბორის კაკუბაძის თქმით, მისთვის ნათელია, რომ აფხაზეთი გაყიდულია და ახლა უმრავლესობა ათას ხრეის მამართავს ხალხის მოსაწყველებად.

ამაზე ღილად აღმოუჩინეს ვანტანე რჩელიშვილი და ზურაბ ჟვანია. ვიქსიკონში მოითხოვა

აფხაზეთის გამოდგეულების დასახელება და ოპოზიციის მისამართის წარმოთქვა: თქვე უბედურებო, რა ვინდაი, ვერ გაგიჩვევიათ, აფხაზეთი და მთელი საქართველოც თქვენი გაყიდულია და დარბაზი დატოვა.

ზურაბ ჟვანია განაცხადა: რადგან ასეთი ვითარება შეიქმნა, განსილად უნდა ითქვას, რომ მიდის ხელისუფლებისათვის ბრძოლა და საქართველოში შესაძლოა, ხელისუფლებამ მოვიდეს მარიონეტული მთავრობა, რომელსაც რუსეთიდან მართავს.

ამ დროს პარლამენტარები უკვე ფეხზე იდგნენ, ყვირილით ცდილობდნენ აზრის გამოთქმას, ერთმანეთს აღარ უსმენდნენ. საერთო აურზაურში პარლამენტისთვის უკვე ჩვეული ლანდვა-გინებაც გაისმოდა. რუსულან ბერიძემ ამ პირობებში შეუძლებლად მიიჩნია სხდომის გაგრძელება და დარბაზი დატოვა. ვიღაცამ წამოიძახა, ამირჩიეთ სპიკერად და სხდომას განვაგრძოთ.

ბორის კაკუბაძის მოთხოვნით ტრიბუნაზე ავიდა აფხაზეთის განთავისუფლების კავშირის წევრი მალხაზ პატარაია და წაიკითხა აფხაზეთის განთავისუფლების კავშირის საბჭოს განცხადება, რომელშიც ორი მოთხოვნაა.

1. პარლამენტის 13 მაისის გადაწყვეტილების შესაბამისად არ მიეცეს თანხმობა მოსკოვში წარგზავნილ დელეგაციას, ხელი მოაწეროს აღნიშნულ შეთანხმებას.

2. სახელმწიფოს მეთაურმა ოფიციალურად დაადასტუროს ან უარყოს 13 მაისის სხდომაზე გა-

კეთებული ზეპირი განცხადება სახელმწიფოს მეთაურის პოსტიდან გადადგომის თაობაზე.

ამ განცხადებას პარლამენტარები უსმენდნენ. ვად აღარ უსმენდნენ.

კვლავ გადაწყვეტილების გარეშე

სამშაბათს პარლამენტარებმა გააგრძელეს მუშაობა. რესპუბლიკურმა ფრაქციამ დღის წესრიგში შესატანად დააყენა წინადადება, რომ დაუდასტურდეს 4. აპრილის ხელშეკრულების ხელმოწერის უფლებამოსილება სანდრო კაკუბაძის და 14 მაისის შეთანხმების ხელმოწერა ჯაბა იოსელიანს. ფრაქცია „ლიბერალები“-ს ლიდერმა ლანა დიდიბერიძემ მოითხოვა ამ წინადადების სხვა რედაქციით გატანა დაგა და კამათი ამ საკითხთან დაკავშირებით კარგა ხანს გაგრძელდა. პარლამენტარები ვერ შეთანხმდნენ, როგორი რედაქციით გაეტანათ ეს საკითხი სხდომაზე.

პარლამენტარმა ალექსი კობახიძემ რესპუბლიკელთა მოლაპარაკებას დესტრუქციული უწოდა. ერთმანეთზე გაიწიეს ნოლიდელმა და დიასამიძემ. ბორის კაკუბაძემ პარლამენტარებს ქეჩამი, ხალხში მუშაობისკენ მოუწოდა. ადა მარშანამ პროვოკაციული უწოდა ამ მოწოდებას. შალვა ნათილაშვილმა თქვა, რომ პარლამენტის კომპეტენცია არ არის ხელმოწერის დადასტურება. ბუტროს დღის მოსვენებას კი ორიდოული კომისიის თავმჯდომარე გელეტისტული უწოდა.

სიტყვით გამოვიდა ჯაბა იოსელიანი. ჯაბა იოსელიანმა პარლამენტარებს შერიგებისკენ მოუწოდა. მან თქვა, რომ მოსკოვიდან რამდენჯერმე პეტინდა სატელეფონო საუბარი შევარდნაძესთან, რომელშიც სახელმწიფოს მეთაურს მოსთხოვა უფლებამოსილების დადასტურება: „თუ ამ უფლებამოსილებას მიდასტურებ, მაშინ საკითხს მე გადავწყვეტ“ — უთქვამს ჯაბა იოსელიანს.

მან ყურადღება გაამახვილა დებუტატების მიერ წამოჭრილ ორ სადრო საკითხზე. მისი თქმით, დასწოებით სამიცი ათასი ლტოლვილის დაბრუნების საშუალებას იძლევა ხელშეკრულება, გააღივრებს საქართველოს პოზიციებს აფხაზეთში. რაც შეეხება სამომავლოდ საომარი მოქმედებების წარმოებას, ჯაბა იოსელიანმა განაცხადა: თუ ომის ძალაზე გვეჭვინება, სამშვიდობო ჯარი ხელს ვერ შევიშლის, დესანტი გადავსხამთ და ისე მივანგრ-მოვანგრით იქაურბაბო“. ამაზე ვანტანე რჩელიშვილმა მოითხოვა ბატონო ჯაბა, ღია ეთერში ვიძიოფიციოთ. რაც შეეხება რუსეთისგან შესაძლო გარანტიებს, ჯაბა იოსელიანმა ჩვეულოდ ხუმრობით გადაწყვიტა ეს საკითხი და განაცხადა: რუსეთის ხელმძღვანელობას მივეუბნები, რომ ვერ მოვითხოვთ. შემდეგ დასძინა, რომ არსებობს საკითხები და შეთანხმებები, რომელთა შესახებ ღია საუბარი არ შეიძლება და იგი მზადა ნებისმიერ დებუტატს ცალკე მისცეს განმარტება. რაც შეეხება დღის ხეობას, ამასთან დაკავშირებით ჯაბა იოსელიანმა თქვა, რომ ამ რაიონში უსაფრთხოების დერეფნის გაკეთება საქართველოს ხელს არ აძლევს, რადგან მოგვიწევს ამჟამად ჩვენი კონტროლის ქვეშ მყოფი სოფლების დატოვება. ჯაბა იოსელიანის გამოხსოვის შემდეგ კამათის ზამწავავე არ შენელებულა.

„ქარტა-91“-ის დებუტაციას და ომარ ელომ-ვილს შორის სიტყვიერი შეხლა-შემოხლა გაიმართა.

სხდომის პირველი ნახევარი ამის გამო ჩაიშალა. ვანტანე რჩელიშვილმა ქართველებს დააბრალო სხდომის ჩაშლა.

შესვენების შემდეგ პარლამენტარებს აღარც გაუგრძელებიათ მუშაობა. ქვორუმის არყოფნის გამო სხდომა ვანტანე რჩელიშვილმა დამთავრებულად გამოაცხადა. „რესპუბლიკურმა“ ფრაქციამ განცხადების წაკითხვისათვის საჭირო დრო მოითხოვა. ივლიანე ხაინდრაძემ სხდომის ჩაშლაში უმრავლესობას დასდო ბრალი. მან განაცხადა, რომ პარლამენტის ხელმძღვანელობის მიზეზით. ივლიანე ხაინდრაძეს თქმით, უმრავლესობამ ობსტრუქციული მოაწყო აფხაზეთის საკითხთან დაკავშირებით. დროა ამობრეველმა სწორი დასკვნები გაკეთოს — დასძინა მან.

პარლამენტარები მის გამოხსოვას აღარც უსმენდნენ, ისინი ტრივდნენ დარბაზს.

ირაკლი ტაბლიაშვილი

სახელმწიფო საზღვარი გორის რაიონში?

პირველი გვერდიდან

საინტერესოა, ჩრდილოეთ ოსეთის რეაქტორი მიმართავენ.

ცნობილია, რომ კარგა ხნის წინ, ჩრდილოეთ ოსეთის რესპუბლიკის უზენაესმა საბჭომ მიიღო გადაწყვეტილება შიდა ქართლში ოსი სეპარატისტების მიერ თვითნებურად შექმნილი, ეგრეთწოდებული, სამხრეთ ოსეთის რესპუბლიკის ცნობისა. რა თქმა უნდა, გადაწყვეტილება მორიგი პროვოკაცია იყო, რადგან რუსეთის ფედერაციაში შემავალ რესპუბლიკას, რომელსაც დამოუკიდებლობა არ გააჩნია, არა აქვს იურიდიული უფლებამოსილება სხვა რესპუბლიკის ცნობისა. დღეს ზუსტი ინფორმაცია ვლადიკავკაზიდან არა გვაქვს, მაგრამ, აღსანიშნავია, რომ ჩრდილოეთ ოსეთის რესპუბლიკის კონსტიტუციაში არ არის მუხლი რეფერენდუმის ჩატარებით ასეთი საკითხის გადაწყვეტისა. ეს და მიმდინარე პოლიტიკური მოვლენების ანალიზი ქვეყნის საზღვრებს დავასვენთ, რომ ჩრდილოეთ ოსეთის ხელისუფლება არ დაუშვებს ისეთ შეცდომას, რომელიც არამარტო საკუთარი რესპუბლიკის, არამედ რუსეთის კონსტიტუციის და საერთაშორისო სამართლის აღიარებული ნორმების უხეშ დარღვევად იქნება ჩრდილოეთ ოსეთის ხელისუფლებამ ამ მდგომარეობის შესაბამისად შეიძლება ცვლილებები შეიტანოს რესპუბლიკის კონსტიტუციაში და კვლავ პროვოკაციული გადაწყვეტილებები მიიღოს, ეს კი კონსტიტუციის ახალ ფაზაში გადაყვანის მომასწავებელი იქნება.

ბოლო ხანებში საქართველოს ხელისუფლება განსაკუთრებულ ყურადღებას რესპუბლიკის საზღვრებს უთმობს.

წიფო საზღვრების დაცვაზე ამახვილებს. ტრანსკავკასიის როლის საფუძველზე გვირგნლიდან რამდენიმე კილომეტრის დაშორებით, საქართველოს რესპუბლიკის საზღვრები საზღვარზე აღმართა ფირიში წარწერით — საქართველოს რესპუბლიკა. მიეწერა საბავო. დადგენ საზღვრის დამცავი ძალები. ამ ფაქტმა სამხრეთ ოსეთის რესპუბლიკის მთავრობისა და ხელისუფლების უკმაყოფილება გამოიწვია და ცნინვალში მოაწვეს ხალხმრავალი ანტიკართული საპროტესტო მიტინგი. მომიტინგეებმა მიიღეს მიმართვა რუსეთის პრეზიდენტის, პრემიერის, თავდაცვის მინისტრისა და სხვა ხელმძღვანელი ორგანოებისადმი. ისინი რუსეთის ხელისუფლებას პრინციპულად სთხოვენ ოსეთ-საქართველოს საზღვრებზე საზღვრის გორის რაიონის ტერიტორიაზე გადატანას, სამხრეთ ოსეთის დამოუკიდებელი რესპუბლიკის იურიდიულ ცნობას ტერიტორიითა და სახელმწიფო საზღვრებით. ცნინვალელი მომიტინგეები გაიყვნენ. ისინი მანამდე იქნებიან გაუიკუთნი, სანამ რუსეთის მთავრობა და ხელისუფლება მათ პოლიტიკურ მოთხოვნებს არ დააკმაყოფილებს.

დრო გადის და ცნინვალის რეგიონი საქართველოს საზღვრის თანდათანობით უცხო ხდება. ქართველი კაცი ყოველთვის, ჭავის რაიონებსა თუ ცნინვალში შემთხვევითად შემთხვევად, ისიც დიდი გაკირვებით, ჯად თუ გაივლის. დედუღეთ-მამულეთი სანატრელად გვექცა. ე.წ. სამხრეთ ოსეთის თვითმარქვია ხელისუფლებამ კი ყოველდღიურად ძაბავს სიტუაციას, ანტიკართული ქმედებით აშკარად ცდილობს საქართველოს ძირძველი მიწა-წყლის მიტაცებას. პოლიტიკურ სიტუაციაში, როდესაც რუსეთის ხელისუფლებამ, გაერთიანებული ერების ორგანიზაცია, მსოფლიოს წამყვანი სახელმწიფოები იურიდიულად ცნობენ საქართველოს სუვერენული რესპუბლიკის ტერიტორიულ მთლიანობასა და სახელმწიფო საზღვრებს, დროა, საქართველოს მთავრობამ და ხელისუფლებამ გადაემყარებინათ ზომები მიიღოს ცნინვალის რეგიონის პოლიტიკური მოწყობისათვის, რომ აღდგეს საქართველოს ხელისუფლების იურიდიული და უფლებამოსილება, თორემ ვინ იცის, სეპარატისტული ხელისუფლება კიდევ რამდენ ანტიკართულ ქმედებას განახორციელებს და რა გავლენას იქონიებს ეს ქმედებანი მომავალში ორი ხალხის თანაცხოვრებაზე.

ბიძო გორცხაძე

მაი

51-ე ბატალიონი

იმ დღეს ბატალიონის ტერიტორიაზე მებრძოლები საქმიანად ფუნქციონირებდნენ. მორიგი ცვლა მიდიდა. ლაშის ხეობისკენ. წამსვლელ-დამჩრებები ერთმანეთს ეშვებოდნენ. ომში მიდიოდნენ ბიჭები. მათ ფრონტის ხაზზე დაქანული თანამებრძოლები ელოდნენ.

დღეს ომია აფხაზეთის სვანეთში. თავდაცვის სამინისტროს 51-ე მოტოპსროველთა სარეზერვო ბატალიონი ფრონტის წინა ხაზზე დგას და ქართველთა პოზიციებს აფარებს. მტრის პირველი შემოტევის დღიდან ადგილობრივი მოსახლეობის მხარდახმარ იბრძვიან ბატალიონის მებრძოლები.

დიდხანს ვესაუბრეთ აფხაზეთის სვანეთის მთებში რამდენიმე დღის წინ დაბრუნებულ მებრძოლებს. ლაშის ხაზზე მტერთან ბირისბირ აღმოჩნდნენ ფრონტის წინა ხაზზე ადგილობრივი მოსახლეობის რაზმებთან ერთად. მებრძოლების ადგილზე დიხლოკაციის და ხაზრძოლო პოზიციებზე განლაგება 51-ე ბატალიონის შტაბის უფროსის ვიცე პოლკოვნიკი კოტე ვაშაიძე ხელმძღვანელობდა. სამწუხაროდ, ბატალიონი კოტე ვაშაიძის პირველ დღეებში დაიჭრა, მაგრამ მის მიერ დატოვებული სტრატეგიულმა ოპერაციებმა შევსადა განამტკიცა ქართული მხარის წარმატება თავდაცვითი ბრძოლებში.

თოთხმეტი საათის განმავლობაში იბრძებოდა ლაშის ხაზზე. ბატალიონი ცეცხლით, მომავდნენ პროფესიონალი არტილერიისტები. ქურთების სანჯარში ცვიოდა. ქართველმა მებრძოლებმა ლაშა დატოვეს. კიდევ ერთი ნაბიჯი გადმოდგა მტერმა. დღეს სოფელს სეპარატისტები აკონტროლებენ. აქტიური საბრძოლო მოქმედებები ხეობაში არ მიმდინარეობს.

ქართული ჯარის ერთადერთი დანიშნულება პასიური თავდაცვითი შეინარჩუნოს კოდორის ხეობა.

ყველა მებრძოლი განსაკუთრებით აღნიშნავს დღის ხეობის დაწვრთვების მთავარ საფრთხეს, პოლკოვნიკ ვიქტორ ლურსმანაშვილის პროფესიონალიზმს, რაც დროული და კომპეტენტური გადაწყვეტილებებით გამოიხატება. შეურაცხყოფილად გრძნობენ თავს, რომ სოფელი ბიჭურატი უფროსი და ამბიციების გამო ცდილობს, ქართული ჯარის უკან დახევის თვითი სიძიმე ძველ სარდალს დააკისრონ, რაც, მათი აზრით, უმართებელია. პოლკოვნიკის დამსახურება იყო პოზიციებიდან უკან დახევის ორგანიზებული ოპერაციის ჩატარება, რაც მინიმალური დანაკარგების გარეშეა გახდა.

სვანეთის მთებში, გარდა 51-ე ბატალიონისა, პოზიციებს იცავს ადგილობრივი მოსახლეობისგან შემდგარი ბატალიონი „მონადირე“. ემზარ კვიციანის მეთაურობით. ემზარ კვიციანი, მტკიცებულად „საბაჟო“, დღეს სახალხო ლაშქრის სარდალის ფუნქციებს ასრულებს და თავდაცვითი ოპერაციების ორგანიზატორია.

უკანონოობით გაპარკავს უფრო უზენაესი

პირველი ზემანური დახმარებები რამდენიმე წლის წინ პირველივე დიდი უბედურების შემდეგ გამოჩნდა. გულმოწყალებთა ამათობით 9 აპრილის ტრაგედიით დაზარალებულთათვის ძირეული შედეგები ჩამოდიოდა. პირველ უბედურებას მოჰყვა მეორე, მესამე. სოციალისტური ქვეყნის ნანგრევებში სილატაქე. შიმშილი, ავადმყოფობა ისადგურებდა. ამას ჩვენი დამატა ორი ფრონტი ჭერ სამხრეთ-დასავლეთ, შემდეგ აფხაზეთში, მეწყერები, მიწისძვრები გაქანებულმა ომმა ლტოლვილად აქცია ასეულ-ათასობით ადამიანი. ისინი საცხოვრებლის, ტანსაცმლის, არსებობისათვის აუცილებელი ათას წვრილმანისა და საარსებო სახსრების გარეშე დარჩნენ.

უკეთეს მდგომარეობაში არც ისინი აღმოჩნდნენ, ვინც მშვიდობიან რეგიონში ცხოვრობს და მუშაობს. ხელფასმა, ფაქტობრივად, ზარი დაკარგა, ოფიციალურად აღიარებული თუ ფარული უმუშევრობა საშუალო ფონს ქმნის.

მადლიერებით უნდა აღვნიშნოთ, რომ საქართველოში ყოველ ახალ უბედურებას ეხმარება და დახმარების ხელს გვიწვდის თითქმის მთელი მსოფლიო. — იზრდება ზემანური ტვირთების რაოდენობა, ასორტიმენტი, დღეს ექვი არავის ეპარება, რომ თუ არა ეს ზემანური დახმარებები, მოსახლეობის გარკვეული ნაწილი ფიზიკურ არსებობას შეწყვეტდა. უცხოელი მეგობრებისადმი გულწრფელი მადლობის მეტი რა გვეთქმის.

თუ თავიდან ხალხი აღფრთოვანებით ხედებოდა თითოეულ ახალ ცნობას ასეთი ტვირთების შესახებ, მერე და მერე თანდათან გაქრა იმედი უცხოური ნივთებიდან კუთვნილი წილის მიღებისა. რატომ და როდის გაჩნდა ეჭვი, რომ ზემანური დახმარებები მთავად ჩაიდო ხელში და დახმარების წყაროდ აქცია, ან ამ ეჭვს რეალური საფუძველი აქვს?

ჩვენი მცდელობა უმედეგოდ დამთავრდა — რა რაოდენობის ტვირთები მიიღო საქართველომ და როგორ განაწილდა ისინი, ამის გარკვევა შეუძლებელია. საულისხმოა ისიც, რომ დახმარების განაწილებას ბევრი უცხოური მისია უკვე თავად ახორციელებს ან ცდილობს ამ საქმეში თავისი წარმომადგენლების ჩართვას — ე.ი. მოგვხებრება ნივთების დაკარგვა.

ზემანური დახმარებების დღეს მოქმედი პროგრამები კარგა ხნის წინათა შემთხვევითი, რაც ართულებს სხვადასხვა ორგანიზაციაში ტვირთების განაწილების კონტროლს. საქმე ის არის, რომ პროგრამები არ ითვალისწინებს მაკონტროლებელ საქმიანობაში გარეშე იურიდიული პირების მონაწილეობას. მაგალითად, ჯანმრთელობის სამინისტრო გერჩეობით კვლავ იმისათვის იბრძვის, რომ სამინისტროსთან ახლანდელ შემთხვევაში დახმარებების მიღებისა და განაწილების საგენიტოს ტვირთის შემოღებაში ორგანიზაციებმა სამი დღის ვადაში მიაწოდონ ინფორმაცია მიღებული მედიკამენტების შესახებ.

თუმცა, ენგათაღელვამ ზემანური ტვირთების გარეშე უფრო მასშტაბი მიიღო, ამჯერად შევეჩვიოთ რძის ფხვნილისა და ინსულინის განაწილებას — როგორც ერთის, ისე მეორის აუცილებლობაზე საუბარი, ვფიქრობთ, ზედმეტია.

თავდაპირველად ფაქტზე ბავშვთა მე-6 საავადმყოფოს სარდალში აღმოჩენის დიდი რაოდენობით მარაგი რძის ფხვნილისა და რძის ნარეგებისა, რომლებიც ბავშვთა კვებისთვის გამოიყენება. მარაგის ნაწილი გაუქმებული აღმოჩნდა — დასტურებული რთხის ქილბები დაუხსნიათ. ბავშვთა საკვების გაგანა რესპუბლიკის გარეთ ყოფილა გამოწვეული. შემთხვევით, რომ სწორედ ამ საავადმყოფოში რამდენიმე ბავშვი გარდაიცვალა ანემიით — ტრაგედიის აცილება ალბათ შეუძლებელია, ბავშვებს რომ სრულფასოვანი საკვები მიეღო.

როგორც მოგვდა ჯარის რაოდენობის საკვები საავადმყოფოში, როცა ჩველი ბავშვების საკვები რაიონებში შეზღუდვებით იგზავნება და, პირველ რიგში, სამრეწველო ქალაქების — თბილისის, ქუთაისის და რუსთავის დაკმაყოფილებას ცდილობენ? ჩანდაცვის სამინისტროში ამომწურავი პასუხი ვერ მივიღეთ, საქმეს ახალი ადამიანები განაგებენ. ავჯიხსნენ, რომ უმეტესად სამინისტრო ვერ აკონტროლებს სად რა და რამდენი შედის. ზემოთაღნიშნული ფაქტის გამო დაისაწენ პასუხისმგებელი პირები; საავადმყოფოს მთავარი ექიმი, ქალაქის ჯანდაცვის უფროსი, ჯანდაცვის სამინისტროს დედათა და ბავშვთა სამსახურის უფროსი.

არ არსებობს კანონმდებლობა, რომელიც გაითვალისწინებს ისეთ იურიდიულ და ეკონომიკურ სანქციებს, რომ შესაძლოა დაწესდეს თავში არავის

მოუვიდეს. სახელმწიფოში საერთოდ არ არსებობს ავგარი იურიდიული მექანიზმები და საავადმყოფოში რომ არ არსებობს არც წყნობის, მორალური და სუბსტანციური.

ზემანური დახმარების არადახმარებით გამოყენებაში გვარწმუნებს რესპუბლიკაში მედიკამენტების დეფიციტის არსებობასთან ერთად. მათი სიჭარბე კომერციულ ათვისებაში. თვე ისე ათავა, რომ მასობრივი ინფორმაციის საშუალებების არ გავრცელებს ცნობა სოლიდური ღირებულების მედიკამენტების შემოსვლის შესახებ. მოუხედავად ამისა, ავადმყოფები, თვითად, ოპერაციისთვის ვეღვრები ვიდულობენ — სახვევი დოლბანდები დაწვებული ანესთეზიის საშუალებების ჩათვლით სად მიდის შემოსული წამალი?

1992 წელს რესპუბლიკაში შემოვიდა ინსულინი, რომლის დიდი რაოდენობა, გამოუყენებლად გადაგასული, აქამად გადასაყრელია. თბილისში მცხოვრებმა ყველა ავადმყოფმა პრეპარატი მიიღო. აღნიშნული რაოდენობა განკუთვნილი იყო რაიონებში მცხოვრები ავადმყოფებისათვის. მათთვის მედიკამენტების წაღება რაიონების მთავარ ექიმებმა ვერ მოახერხეს 1992-93 წლებში არსებული პირობების გამო. ინსულინის ამსობაში შენახვის ვადა გაუვიდა. ჯანდაცვის სამინისტროში მოსმენილი ეს არგუმენტი ბავშვურად გულუბრყვილოა, მეტი რომ არ ვთქვათ. გასულ წელს, მიუხედავად უტრანსპორტობის, უბეზინობის და დღე-ღამეების მასშტაბისა, რაიონებს ასე თუ ისე მიწა-წოდა ფქვილი. შაქარი, მარგარინი, რატომ იქნებ შეუძლებელია ინსულინის გაგზავნა? აღრიცხვის მუოფი ავადმყოფებისათვის რომ შეეტყობინებნათ, თვითონ მოახერხებდნენ თბილისში ჩამოსვლას და უფასოდ წამლის წაღებას, რაც გაიცემოდა იაფი დაუტეხლად. ვიდრე მთელი წლის სამყოფი პრეპარატის შეცნა.

ტრაგედიის ამბავებს ის გარემოება, რომ ზემოთაღნიშნული რეგიონებისა და ადამიანთა სიღატაკის საფრთხეში აგდებს იგი, ვინც კარგად იცის, შეიძლება მოჰყვას ავგარი ქმედება და ვინც ადამიანთა სიცოცხლეზე უნდა ზრუნავდეს, ვისაც პირი ფესიული მოვალეობის გარდა თანამდებობრივი ვალდებულებები აქვს.

ზემანური დახმარებით შემოსული პირადუბები თუ მედიკამენტები ხშირად ხვდებიან კომერციულ სტრუქტურებში, არც თუ იშვიათად წარწერით: საჩუქარია და გაუიდავს არ გვედებარება. საბჭოთაური ჰიბრიდისაა „გაუქმებული საქმიანობაში გარეშე იურიდიული პირების მონაწილეობა“. სახეობის ადამიანის მისაღებად კრახით დამთავრდა, ადამიანი-ჰიბრიდის არსებობა არ შედგა. შესუსტდა თუ არა ზედამხედველობის ინსტრუქტორი, ამოქმედდა გადაგვრებული ფსიქოპა, რომელიც წლების მანძილზე ირრუხებოდა და მასობრივად დაიწყო სხვათა ძარცვის ხარჭე საკუთარ კეთილდღეობაზე ზრუნვა. მომთხედვით გარშემო. განა ამის დასტური არ გახლავთ ბოლო წლებში დატაცებული და განა ავებული საზოგადო, ჩვენი ქონება: კულტურის თუ დასახელებული სახლებისა და სამრეწველო მუხის კალური ინსტრუმენტები და ავეჯი, ფაბრიკა-ქარხნებიდან გახიდილი ნედლეული, ჩარხები, სარკინიგზო მაგისტრალზე დატაცებული სპილენძი, დახვრტილი ნავთობსადენები, გაჩენილი და გაყიდული ხე-ტყე და ვინ მოთვლის, რამდენ რამ. უკანონოა კიდევ უფრო გააპარკავს უზენაესი და იქამდე მივდიეთ, რომ უცხოეთში ჩვენი ბავშვებისა და ავადმყოფებისათვის გამოგზავნილი ადამიანთა ფულის კეთება განვიხირობეთ, არაფრად გავიღოს ერთმანეთის სიცოცხლე.

არსებობს შემთხვევები, როდესაც დარღვევებისა და დანაკლისის აღმოჩენისას ზემანური ტვირთის მიმღებმა ორგანიზაციებმა თავი იმით იმართლეს, რომ ზოგიერთი პრეპარატი თუ საკვები გადაგასული აღმოჩნდა. მიღებისას ამის განცხადება კი მორიდებოდა — საჩუქარს კბილი არ გაეცინებაო. ესეც ნაკლებად შეეფერება სინამდვილეს, რადგან ცნობილია ფაქტობრივად ერთ-ერთმა იტალიურმა ფირმამ გამოგზავნილ ტვირთს იქვე ფაქსიც მოაყოლა, სადაც ბოლომდე და დეტალები, რომ ზოგიერთი საკვები უფარავლი იყო. როგორც ჩანს, უცხოელმა ბევრად უფრო პასუხისმგებლობით ეკიდებოდა ჩვენს პრეპარატების საქმეს, ჩვენ კი სინდისი არ გვქონდა რომ მთელს მსოფლიოში ინსულინი უფასოდ შესაძლებელია, ერთადერთი ქვეყანა ვართ, სადა პრეპარატი ავადმყოფები ფულს იხდის.

მანანა ამონაშვილი

ჩვენს საზოგადოებას კარგად მოეხსენება, თუ რა დიდი ამაგი დასდო არჩილ ჯორჯაძის ნააზრევის შესწავლას ბატონმა თეიმურაზ მაღლაფერიძემ. „არჩილის“ დღევანდელი ნომრის იდეაც მას ეკუთვნის. ბატონმა თეიმურაზმა აქცია ერთ მთლიანობად მთელი მასალა. ისლა დაგვრჩენია, მისი სურვილი აღვასრულოთ და პატივი მივაგოთ დიდი წინაპრის მოთაყვანე ჩვენს მეგობარს.

„არჩილ ჯორჯაძე ღრმა, გრძნობიერი ადამიანი იყო და ერთ დღეს, როცა დადგება ამის შესაფერისი დრო, ჩვენ დავინახავთ მრავალ მომხიბვლელ და საოცარ თვისებას მისი ბუნებისას, რომელიც ჭერჭერობით დუმილის სამგლოვიარო ღეჩაქით უნდა იყოს შებურვილი. ასეთი იყო მისი ნება.

გათავდა ტანჯვა, მაგრამ დაიწყო სულიერი აღდგომა. მისი აზრი ქართველი ერის უფლებების დაცვის შესახებ, „საერთო მოქმედების“ შესახებ, მომავალს ეკუთვნის.

იგი განხორციელდება, ან ქართველი ერი მოკვდება.

და აი, მკვდრებით აღდგება იგიც, მისი საუვარელი სამშობლოც. თუ არა და, მის აზრთან ერთად დაიმარხება მისი სამშობლოც“.

კიტა აბაშიძე

აკაკის სიტყვა, რომელიც უნდა წარმოეთქვა არჩილ ჯორჯაძის დაკრძალვის დღეს, საფლავზე:

კურთხეულ იყოს ის ქვეყანა, რომელიც მენისთანა საზოგადო მოღვაწეებს წარმოშობს ბოლმე.

კრულ და წყეულ იყოს ის გარემოება, რომელიც უდროოდ სტაცებს ხელიდან ცხოვრებას მენისთანა ნიჭიერ ახალგაზრდებს.

ახალგაზრდა შენ დიდ იმედებს იძლევიანბოდი მომავლისათვის და ჩვენც ვამბობდით გუნებაში: ჩვენ წარმავალნი ვართ, მოვლენ სხვები, უფრო მომზადებულნი, უმეტესის ენერგიით და ჩვენს

ნაკლს გულწრფელად შეავსებენ“. მაგრამ, სამწუხაროდ, აღარ დაგვალდა, რომ მოგეთავებინა დანყებული საქმე.

მე კი, მოხუცი, როგორც მამა, საიმედოდ და სანუგეშოდ შვილის დამკარგავი, ვდგევარ შენს წინ და პირი მიშრება. სიტყვა ვერ მომიხჭრებია, მაგრამ დუმილში მეტი თანაგრძნობა იხატება, ვიდრე მრავალმეტყველებაში. მშვიდობით, შვილო! სამარადისოდ იყოს შენი სახსენებელი!

ვაჟა-ფშაველა

ჭანდარი

(გუძღვნი არჩილ ჯორჯაძის ხსოვნას)

მინდორზე იდგა ჭანდარი
ვოგ-ვართხმით, როგორც კარავი,
წვიმის და ჰაანების დროს
მშრომელი ხალხის მოკარავი.
დაღლილნი მუშაობით,
გულ-მკერდს ოფელ-გამდინარნი,
იმ სის ქვეშ თავსა იდნენ
მუშები სახე-მცინარნი,
სტებებოდნენ ვრილის სიოთი
ზეზე მყოფნი თუ შინარნი.
სესა ჭლოცადნენ, ამბობდნენ:
„ხეო, იცოცსლე, ღვთიანო!
უშენოდ ვემო წყალს არ აქვს,
ვერც ჰურს ვჭამთ, როცა ვეძიანო.
დამწვრთვებიან ჩას ვრიდო,
წინ სეფრას ვაძლავანო.
ხრდილი სამოთხეს სჯობია,
როცა ეანასა ჰმეიანო.
ლობიოს სჭამენ ან მაწონს,
სხვა იმათ რა იცინანო!
ცოტ-ცოტა ღვინოსაც შაჰმენ.
გულით დარდს ვადივრიანო.
შაჰმრებათ ოფლის ღვარები,
გულ-მკერდს რომ უდარვანო.
უფრთხილდებიან ჭანდარსა, —
მუშების დედა ჰქეიანო,
უნდათ იცოცსლოს, არ ვასმეს,
მეუფეს ავედრიანო:
„ღმერთო, ვეიცოცსლე ჭანდარი,
არაფრით დავვიწინანო!“
იმ ჭანდრის მოტრუიალეოთ
სელ აპრობითა თქეიანო.
მაგრამ ხე უცვბ წაიქცა,
მით ჯატირა ვლესები.
და ჭანდრის დიდრონ ფესვებზე
სხვა ამოვიდა ხეები.
დიდ ჭალაკი ვაკუთდა
ჭანდრის ნადგომზე ფიჩხისა,
თუმც ჯერ არაქვს მათვანსა
არცერთს ღაზათი იმ სისა.
იმედი არის, რომ ერთ დროს
დაიზრდებიან დიდები, —
მათ ჩრდილში მოიგრილევენ
მკერდ-ოფლიანი ბიჭები.

1914.

„სახალხო გაზეთის“
სურათუბიანი დამატება, № 26.

1. თუ ცილისწამება, სიცრუე და განზრახ აკვიტებული აზრის გავრცელება საზოგადოებასა და სამართლებრივ საკმედ მიგვაჩნია კერძო ცხოვრების განწყობილობაში, რატომ არ ვდევნით ამგვარ ურცხვობას ლიტერატურიდან, იმ საზოგადო ასპარეზიდან, რომელიც წმინდა ტაძრად უნდა მიაჩნდეს ყველას, იმისა და პატარას, რადგან აქ, ამ ტაძარში, ჩვენს ჩვენი გონება, აქ ვეჩვევით კარგის აფასებას და ავის გამოხატვას, აქ ვითარდება ჩვენი კაცობრივი გულისყური, გრძნობიერა და მიუდგომელი შემართების მსხნელი.

2. ერის ცხოვრებაში „მისწრაფება“ ციდან კი არ უნდა ამოვიღო, არამედ თვით ცხოვრებიდან წარმოსდგეს, იმის საჭიროებიდან, იმის შეგნებიდან. მხოლოდ ეს ჩვენი საჭიროების უცოდინარობა, სხვათა შორის, ჩვენის წარუვლის უცოდინარობიდან იბადება.

3. ყოველი ერის ცხოვრებაში, რომელიც ისტორიულად უცხოვრობდა და ამ ცხოვრების ყველი დაუტოვებია, წარსულის მკვლევარს და განმარტებას უმთავრესი ადგილი უნდა ექონოს.

4. „მსოფლიო“ არ უნდა იგულისხმებოდეს სურვილი და „ოცნება“ არ უნდა აღმოჩნდეს მიწას.

5. ნამდვილი მეცნიერება ყოველთვის ფრთხილი და თავდაპირველია, იგი ხელს ავლენს მხოლოდ იმ საგანს, რომელსაც გაგება და განმარტება მის ხელშია. იგი არ ამბობს ზოგიერთი პუბლიცისტიკით და თავი არ მიაყენებს იმით, რის დამტკიცებაც არ შეუძლია.

6. უაზრობა ადვილად ითვისებს ხოლმე რომელიმე ავტორიტეტს ქვეშევრდომობას და ადვილად იკეთებს ბუდეს იმის მფარველობის ქვეშ.

7. ხშირად ჩვენს მოქმედებას ვამყარებთ ხოლმე კვიტებულ, მიუტევებელ რომელიმე მოსაზრებაზე, ხშირად ვამართლებთ ამ მოქმედებას მხოლოდ იმიტომ, რომ ამა და ამ წიგნებში ამ მოქმედების თეორია უკვე ფილოსოფიაა შემუშავებული.

8. თავისუფლება განსაზღვრული მიზნის ასრულებაა, ამ მიზნისადმი მისწრაფება. თავისუფლება უარყოფაა ყოველი ღატაკობისა, რომელიც კაცს გზაზედ ელოდება თავისუფლება მოქმედება თანახმად ადამიანის არისა, ლტოლვილებისა და იდეალისა.

9. სიკვდილი ისეთივე ბუნებრივი მოვლენაა, როგორც სიცოცხლე, ბუნებრივ მოვლენას ჩვენ ვერ შევცვლით, ამიტომ იგი არ უნდა გვაღონებდეს, სიკვდილს უნდა დავემორჩილოთ ისე, როგორც სიცოცხლეს ვემორჩილებით.

10. როცა ჩვენ ნათლად გავიგებთ იმას, თუ რითაც ვართ დაკავშირებული ძველ თაობასთან, რა გვაქვს მასთან საერთო და რა არა, მაშინ და მხოლოდ მაშინ შევიგნებთ იმას, რა გზით უნდა ვიაროთ მომავალში, დავინახავთ ჩვენს საკუთარ პიროვნებას, გამოჩნდება ახალი თაობის ახალი პროგრამა.

11. მეცხრამეტე საუკუნის პირველ ნახევარში ჩვენ არ ვხედავთ შეგნებულ უფავშირებას ძველის ცხოვრების ახალთან, შეგნებულ გამარტებას ეროვნული პრინციპისა. ჩვენს ლიტერატურაში ჩივილი და გოდება დაკარგული თავისუფლებისა გამო, ამ ლიტერატურის უილაჯო და ურწმუნო კილო, სასოწარკვეთაში აგდებდა ჩვენს გადაგვარების გზაზედ დამდგარ საზოგადოებას და მას თავისი ეროვნული ვინაობის აღდგენის სურვილს უკარგავდა.

12. ილია ჭავჭავაძე ჩვენს საკუთარ თვალში გაასამაგებლად პატრიოტ გრძნობა, დაკანონიერა იგი, ათავისუფლა ყველა, რაც კი პუშანურ გრძნობებს ეწინააღმდეგება, რაც კი საგარეს კაცურ კაცობას და რაიმე მხდის მას მყვირალა, კაცთმეულვარე გრძნობად. ჩვენს ადამიანური უფლება, ჩვენი კანონიერი წადილი ბედნიერებისა და სიცოცხლისა... ამ სახით ეროვნულმა გრძნობამ ბუდე გაიკეთა ჩვენს გულში.

13. ილია ჭავჭავაძე ეროვნული საკმის ბელადად და მოსაჩივრედ გამოვიდა. შეუძლებელია არ ვთქვათ, რომ მისი ეროვნული პროგრამა არამეტუ ეწინააღმდეგება ჩვენს დღევანდელ პოლიტიკურ მდგომარეობას, პირიქით,

იგი სრული გამოხატველია ამ მდგომარეობისა. ჩვენ თითქმის შეუცვლელად ვიღებთ მის სახელმძღვანელოს.

14. ახალგაზრდა ქართველი ჰმორდება ეროვნულ ნიადაგს და ამ დაშორებით თანდათან სულიერ კავშირს ჰკარგავს იმ წრესთან, რომელშიც იგი აღიზარდა; ამ სულიერ კავშირის გაწყვეტასთან ერთად, მის გულში სამშობლოსადმი გულგრილობამ და უსამართლობამ დაისადგურა, არც წარსულში, არც აწმყოში, არც მომავალში ის არ ხედავს სანუგეშოს, სანუკვარს, გამახალისებელს, და გულის

საიდუმლოებით მოცული გარემოება, რომ ეროვნულად დევნილი ერი, როგორცაა ქართველი ერი, თითქმის თავსაც არ იცხლებს და მის შეგნებას არ ეკარება აზრი ეროვნულ უფლებათა დაცვისა. როგორცაა საზოგადოებაში გამოურკვეველია ის აზრი, უნდა თუ არა ხალხს პოლიტიკური თვითმოქმედება, ამ საზოგადოების მომავალი განსაცდელშია!

23. ეროვნული ნილილიზმი, ამა• თუ იმ სახით, იჩენდა ხოლმე თავს ჩვენს საზოგადოებრივ ცხოვრებაში — მეცხრამეტე საუკუნის მანძილზე და მას დღესაც აქვს გასავალი ქართველი ინტელიგენციის ზოგიერთ წრეებში.

24. ჩვენი ინტელიგენცია ძალიან მორცხვი და მაღლიერი არსებაა. ვინმემ რომ ოდნავად ალერსი, ანუ კეკლუცობა დაუწყოს, სიხარულით შეწითლდება და გასათხოვარ ქალსავით წამწამებს დახრის. მთარე შეყვებამაც გაუგეს ეს ხასიათი და ხან ერთი, ხან მეორე გამოტყვრებოდა ხოლმე, ნახად ხელს გადაუსვამდა და დარცხენილ• მიჯნურს აქეზებდა: ფიქრი ნუ გაქვს, რაინდო, იყავ ქართველი და გახდები ქვეშეარტი რუსიო.

25. გლეხობა, ერის დიდი უმრავლესობა, ის ელემენტია, რომლის კეთილდღეობაზეა აგებული ერის კულტურული წინსვლა. ეს გლეხობა ჩამორჩენილია შეგნებით და ცოდნით, ეკონომიურად სუსტია და უიარაღო, თანამედროვე პირობების ბრძოლაში.

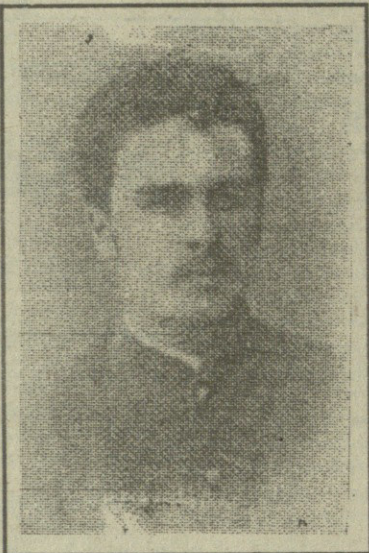
26. ინტელიგენცია — ეროვნული კულტურის გამომხატველი, ხოლო უძლური, ერთის მხრივ, თავის დოქტრინიურობით და მეორეს მხრივ კი, უნაყოფო თავის უღონოებით, უილაჯო მოწმეა და მაყურებელი ხალხის გაჭირვებისა და ერის განსაცდელისა.

27. მე ძლიერ კარგად მესმის, რომ ქართველი ინტელიგენციის გადაგვარებას თავისი გასამართლებელი საბუთი ბევრი აქვს, რომ ისტორიულ პირობებს ამ საქმეში დიდი ადგილი უჭირავს... მაგრამ ამაღროს, ამ აზრის აღიარება თვითმკვლელობად დასატურებას მიაგავს. მაშ, რაკი გარემოება ბრალია, ყოველივე გარემოებამ წაახდინა და გაამოყვანა მონები ვართ საბოლოოდ, დავემორჩილოთ ამ გარემოებას და ნუღარ ვფარისევლობთ და ნუღარ ვაუღრებთ ეროვნულ სიმებს.

28. ჩვენი ინტელიგენციის ერთი ნაწილი დენაციონალიზმის სისტემის ნაწილია. იგი შეუგნებლივ ეხმარება პოლიტიკას, რომლის წინააღმდეგ ვითომცდა ბრძოლა უნდა და მას არ ძალუძს დანახვა უფსკრულისა, რომლის სიბალოვს სდგას, რადგან მან უკვე გასწვრიტა კავშირი როგორც საქართველოს ისტორიულ იმედებთან, ისე ეროვნულ კულტურასთან.

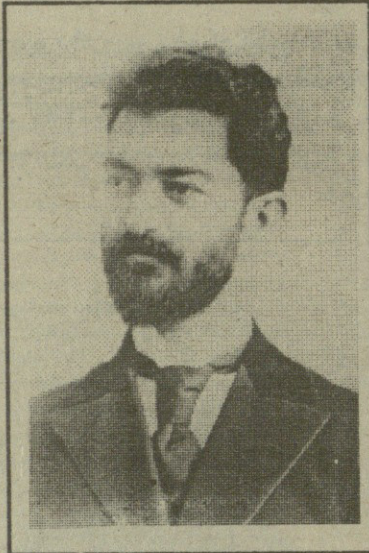
29. ყველაზე სავალალო ის არის, რომ ჩვენს მწერლობაში ისევ ძველი არგუმენტებია ხმარებაში, ნასესხები და უკვე დამძვლებული ფორმულები და სიტყვები, შინაარსს მოკლებული ცნებებია პატივში. იგივე სქემატიზმი, იგივე წისკვილებთან ბრძოლა, იგივე ფუქსავატი დევგმობობა. და არასად სჩანს იმის ნიშნები, რომ განცდილობა წლებმა ჩვენი საზოგადოების აღნიშნული ნაწილის რაიმე ასწავლა, რაიმე შესძინა, გაუღვიძა მას აზრი, აღუფრთოვანა შემოქმედებითი ნიჭი. არა, აზრი არასად სჩანს, გაგება და შეგნება ცხოვრებისა დასშულია, აღფრთოვანებას ხელოვნურად გაბერილი ტიკის გამოსახულება აქვს და შემოქმედება უიმედოდ მკედარია. ორიგინალობა იმაშიდა ისახება, ვინ ვის გადააჭარბებს ჩრდილოეთიდან მოზიდული კატეგორიების, მეტაფორების, ტერმინების, თუ სალანძღვ სიტყვების შეთვისებასა და გავრცელებაში, დიად ლანძღვაშია და არა ჩანს ორიგინალობა... საკუთარი აზრი არ მუშაობს, საკუთარი სიტყვა მუცელშია ჩაფლული და... აღარ არის ილაჯი ამ წამაბადვლობისაგან, რომელიც, საუბედუროდ, მარტოოდენ ჩვენი საზოგადოების უკულტურობის მაჩვენებელია.

30. დროა წელში გავიმართოთ, დროა გავიგოთ, რომ ჩვენი ეკონომიური და ეროვნული ცხოვრების გაღონიერება, ერთადერთი ჩვენს ცდაზე, ენერგიაზე, მეცნიერებაზე და მხნეობაზე არის დამყარებული. სხვას ნუ შევყურებთ თვალში, ნუ მოველოდებით იმას, რის მოლოდინი ბავშვობათ ჩამოგვერთმევა, ნუ გავიტყვებთ გულის და ნუ ამოვშლით იმის სიღრმადს სურვილს და ნატვრას უკეთესის მომავლისას.

აზრები პარილ ჯორჯაძის ნანერაზიდან

(კიტა აბაშიძის მიერ შედგენილი, იბეჭდებოდა (1913 წ.) „სახალხო გაზეთში“)

გამკეთებელს. ბარბაროსობა წარსულში, ბარბაროსობა აწმყოში და მომავალი ბურჟუაზიის მოცული — აი, ის დასკვნა, რომლიდანაც მოვიდა იგი.

15. ახალი თაობა თავის დანიშნულებას მხოლოდ მაშინ ასრულებს, როდესაც სამართლიანად დააფასებს და განმარტავს ძველი თაობის წინააღმდეგ, ქართულ ვინაობას აღადგენს და ეროვნების წარმატებისათვის გამოსადეგ იარაღად გადააქცევს.

16. დღეს ეროვნული პრობლემა არამარტო თეორიულ და „რომანტიულ“ ინტერესს წარმოადგენს, არამედ სამკვდრო-სასიცოცხლო საგანს, იმისთანა რამ საგანს, რომელიც ჰყოფს ქართულ ინტელიგენციას ორ დიდ ბანაკად, ორ მთავარ ბანაკად.

17. მამულიშვილობა ხანგრძლივი ისტორიის გავლენით შემუშავებული ფსიხიური ფაქტია. მისი შინაარსი სოლიდარობაა ადამიანთა ანსაზღვრულ ერთეულთა • შორის.

18. თუ ეროვნება (ქართული) შემადგერბელი მოვლენაა, მეორე ეროვნების შემუშავებას კი არ უნდა შეუწყონ ხელი სოციალ-დემოკრატებმა, არამედ ყოველი ეროვნულის დანგრევას. თუ სწორავთ ქართულ ეროვნებას, უნდა გასწიროთ ყველა სხვა ეროვნებაც, ეს უფრო გონიერული მოქმედება იქნება.

19. ერთი ნაწილი ჩვენი საზოგადოებისა, მთელი თავისი არსებით გართულია რუსეთის პოლიტიკით. იგი სდგას რუსეთის სახელმწიფოს ნიადაგზე, ამ სახელმწიფოს რეორგანიზაციასა და რეფორმების წყალობით ეშველება და ახლო მომავალში თავისუფლად ამოისუნთქებს. ეს ის ნაწილია ჩვენი საზოგადოებისა, რომელსაც დღეს ჰგონია, რომ ამ ასის წლის წინათ იგივე გარემოება იყო, რაც დღეს არის, რომ მაშინაც საქართველოს ბედ-იბაღი რუსეთის პოლიტიკურ წყობილების გაუმჯობესებაზე იყო დამოკიდებული და არა ეროვნულ-პოლიტიკურ თვითმოქმედების განვითარებაზე.

20. სულთამბუთავია ის ზნეობრივი ატმოსფერო, რომლითაც სუნთქავს და რომლითაც სცხოვრობს დღეს ქართველი ინტელიგენცია. ამ სიდუხჭირემ ყველანი შეაწუხა, ყველა ჰგარძნობს, რომ ასეთი სიცოცხლე სიცოცხლე არ არის, არამედ მძიმე, მოწამლულ ჰაერში ყოფნა. გულში ყველა ნატრობს, რომ საითმე გაიღოს კარი, საითმე გაიღვდეს კედელი, რომ გასავალი ჰქონდეს შეწუხებულ ადამიანს, მაგრამ არც კარი იღება, არც კედელი ირღვევა და გული კი უფრო ბოროტდება, აზრი კი უფრო იჩრდილება და ამ საზარელ ყოფნაში სასოწარკვეთილებას ეძლევა ინტელიგენცია.

21. გაპხედეთ ჩვენს ცხოვრებას, ფიქტოს ეს არის ცეცხლითა და მახვილით მტერმა გადალახა იგიო, ყოველივე აყრილ-დაყრილი, დაშლილი, მოუწყობელი, მოუწყვსივრებელია; დააკვირდნ საზოგადოებრივ საქმეებს, ყველგან საქმის მაგივრად ქიშპობა, მუშაობის მაგივრად ნერვიული ეპილეპსია.

22. ჩვენს წინაშე მუდამ უამს ატუზული იქნება ის

გრიგოლ რობაქიძე

ჩემს წინ დევს ერთი ფოტოსურათი, გადაღებული უნდა იყოს 1903 წელს, როცა აქ, შენევაში, კონფერენცია გაიმართა ქართველ ნაციონალისტთა და ანარქისტთა. დგანან, მარცხნიდან მარჯვნივ: სანდრო გაბუნია, კომანდო გოგელია, ვარლამ ჩერქეზიშვილი; სხედან: არჩილ ჯორჯაძე, მიხეილ წერეთელი; ზის ამ ორს შუა, დაბლა: გიორგი დეკანოზიშვილი. ექვსი ქართველი. ტომით: ორი კახელი: ჩერქეზიშვილი და ჯორჯაძე, ერთი ქართლელი: დეკანოზიშვილი, ერთი მეგრელი: გაბუნია, ერთი გურული: გოგელია, ერთი იმერელი: წერეთელი. ამათგან: ნაციონალისტი: დეკანოზიშვილი, ჯორჯაძე; ანარქისტი: ჩერქეზიშვილი, გოგელია, წერეთელი, მგონი გაბუნიაც. ექვსი ქართველი: თვითმუშა მათგანი დიდი კარდუს ხალასი ფშანი. ვარლამი:

დათუთქული „ქართლის ბედი“, სიმწარეს ოდნავ მონაქროლი ღიმილით იქარგებს; გიორგი: ურყევი და უტეხი, სჯერა — ყველაფერს გადაიტანს; არჩილი: დაღვრული უძირო სევდით, ხოლო არა სასომიხილი; კომანდო: ამაყი შინაგან. თავის თავში დაჯერებული, უზადო უშუბლით, „ჩახედული“; სანდრო: გამჭრიახი; ინტუიტივი; მიხეილი: მოშვილდული, როგორც ჯეირანი ციცაბო კლდის პირას, თუ დასჭირდა, უფსკრულს გადაეცლება თავს. ექვსს ქართველს — გრძნობით ამაღ — მცველად კარდუს ანდრეი აფარებდა: გარჯისათვის. ამ ექვსიდან: ვარლამს ვიცნობდი გაკვრით, გიორგი არ მინახავს, არჩილთან დაახლოებული ვიყავ ფრიად, კომანდოსთან ერთი საღამო გავატარე პარიზში, სანდროსთვის თვალი მომიკრავს, მიხეილის მეგობარი გავხდები. აღარ არიან ამ სოფლად: აღარც ვარლამი, აღარც გიორგი, აღარც არჩილი, აღარც კომანდო, სანდრო თუ ცოცხალია, არ ვიცი.

„გა, სოფელო, რა შიგან ხარ!“
დარჩა მიხეილი.

მთელი მე-19 საუკუნის მანძილზე ბორკავდა საქართველო. ხან აჯანყებით, ხან შეთქმულებით, ხან ერთგულების გამოცხადებით უდიდესი რუსეთის კოლონიური ულვის შემსუბუქებას აძლევდა. რუსეთი მტკიცე ხელით ეყრდნობოდა სრულყოფილ არ ფიქრობდა რაიმე შედეგით, შედეგის მათთვის. რუსეთის წინააღმდეგ ბრძოლა მთელი იყო არა მარტო იმდროინდელი, რომ წვენი წრდლო მეზობელი დიადი და ძლიერი სახელმწიფო იყო, არამედ იმიტომაც, რომ საქართველოს დამოუკიდებლობა დადი წინს დაკარგული ჰქონდა და მკაფიოდ არ იკეთებოდა, რა გზას დასდგოდა.

1555 წლიდან საქართველო აღარც იკრიბებოდა და აღარც ფაქტობრივად დამოუკიდებელი აღარ ყოფილა. 1555 წელს ირანსა და თურქეთს შორის დადებული სამშვიდობო ხელშეკრულების თანახმად საქართველო შუა გაიყო. აღმოსავლეთ საქართველო ირანს ერგო, დასავლეთი საქართველო — თურქეთს. ქართველ მეფეებს, სულერთია იმერსა საქართველოსი იქნებოდა თუ აშიერ საქართველოსი, თურქეთის სულთნები და ირანის შაჰები ისევე ნიშნავდნენ, როგორც მოსკოვი ნიშნავდა საქართველოს კაცის მდივნებს კომუნისტური რეჟიმის დროს.

ირან-თურქეთისაგან საქართველოს გათავისუფლებისათვის ბრძოლაში ყველაზე დიდ შედეგს ერეკლე მეორემ და სოლომონ პირველმა მიაღწიეს მათ ძალიან შეამცირეს ირან-თურქეთის გავლენა, შეზღუდეს მათი ბატონობა, მაგრამ სრული გათავისუფლება მაინც ვერ მოახერხეს. ისინი ისევ დარჩნენ ვასალებად: ერეკლე მეორე — ირანისა, სოლომონ პირველი — თურქეთისა. ასეთ ვითარებაში ქართველი მეფეების წინ აღტერნადა ამგვარად იდგა: საქართველო ქრისტიანული ქვეყანაა, მაგრამ იგი ვასალია ისლამური ირან-თურქეთისა. ამ ვასალიზმისაგან სრულიად თავის დაღწევას ვერ ახერხებს ამიტომ რა სჯობს — დარჩეს ქრისტიანული საქართველო ისლამური ირან-თურქეთის ვასალი თუ გასდეს ქრისტიანული რუსეთის ვასალი? ქართველმა მეფეებმა აჯანყდნენ ქრისტიანული რუსეთის ვასალია. ამდენად, 1801 წელს საქართველოს დამოუკიდებლობის დაკარგვა (რაც არ ჰქონია) კი არ უწოდება არამედ ბატონის, სუხერხის გამოცხადება მაგრამ ქართული სამეფო კარის პოლიტიკა მოტყუებული ადამიანია. რუსეთი ბევრად უფრო სასტიკი და მკაცრი იყო გამოდგა ვიდრე ირან-თურქეთი. რუსეთში მოხდა საქართველო, როგორც სამეფო, როგორც სახელმწიფო. გასაღებია ქართული სამეფო დინასტია. ქართული ეკლესიიდან განდევნა ქართული ენა და რუსული ლამაზიდა. არც ბავშვობიდან არც მონღოლებს, ეს კი საბავშვოა, არც თურქებს. ისინი იმითაც გამოიყოფიან იქნენ, რომ საქართველო მათი ვასალი იყო.

არჩილ ჯორჯაძის ტრიადა

მეორე რესპუბლიკა, დაკავშირებული რუსეთის იმპერიაში შემავალ სხვა ხალხებთან ფედერაციული წესით.

თერგდალეულებსა და არჩილ ჯორჯაძეს ავტონომიის საფუძვრის გავლა აუცილებლად მიაჩნდათ ორი მიზეზით. პირველი: საქართველოს სახელმწიფო აღარ არსებობდა. არ ჰყავდა ჯარი და პოლიცია. არ არსებობდა არც ერთი სახელმწიფო სტრუქტურა. მმართველობის სისტემაში ძირითადად რუსი მოხელეები მუშაობდნენ. საქართველო უმაღლესი სასწავლებელი, თუნდაც ერთი, რომელიც აღზრდიდა კადრებს საქართველოს ეკონომიკა იყო ღარიბ-ღატაკი. ამ ვითარებაში სახელმწიფო სისტემა რომ ჩამოეყალიბებინათ და აეშენებინათ, აუცილებელი გახლდათ წესრიგი და დრო. ქაიში ვერ მოხერხდებოდა ახალი ქართული სახელმწიფოს შექმნა. წესრიგის შენარჩუნება და ქაიის თავიდან აცილება შეიძლებოდა მხოლოდ რუსეთის საშუალებით.

მეორე: თუ საქართველო მამინვე დაადგებოდა სრული დამოუკიდებლობა, ანუ სეპარატიზმის გზას, ამას რუსეთი არ აპატიებდა. არჩილ ჯორჯაძემ ჩინებულად იცოდა, რას ნიშნავს რუსეთის სადასჯულო ექსპედიციები. ამის უმარაგი მაგალითი არსებობდა მე-19 საუკუნეში. როგორც სხვა ქართველი მოღვაწეები, არჩილ ჯორჯაძეც იცნობდა იმ გეგმებს, რომელსაც მე-19 საუკუნეში, დრო და დრო, ამუშავებდა რუსეთის ხელისუფლება — ქართველთა საერთოდ აყრა კავკასიიდან და ციმბირში გადასახლება. ამ საფრთხის გამო ილია ჭავჭავაძეც აფრთხილებდა ქართველ პოლიტიკოსებს და გიორგი წერეთელიც. სიფრთხილე იყო საქართველოს ხელზე გავლა. არჩილ ჯორჯაძე იმასაც ითვისებდა, რომ

ბა, რომ რუსეთის სახელმწიფოს ახლებური მოწყობა აინტერესებდათ იმპერიაში შემავალ სხვა ხალხებსაც და გარკვეულ ნაწილს თავად რუსი პოლიტიკოსებიც. თუ საქართველო სეპარატიზმის გზას დაადგებოდა, მას მხარს არ დაუჭერდნენ არც იმპერიის სხვა ხალხები და არც (მთი უმეტეს) რუსი პოლიტიკოსები. ფედერალიზმის იდეა კი მათთვის არც უცხო იყო და არც მიუღებელი. იმასა თუ შეუძლებელი ყურადღებას, რომ არსებითად ფედერალიზმის იდეას შეიცავდა 1783 წელს დადებული ტრაქ-

ტატიც, თერგდალეულებიც ავტონომიის, ანუ ფედერალიზმის პრინციპის მომხრენი იყვნენ, მაშინ ცხადი ხდება, რომ სოციალ-ფედერალისტური პარტია სავსებით და კერძოდ არჩილ ჯორჯაძე მეშვიდრებით აგრძელებდა ქართული პოლიტიკური აზრის მიერ არჩეულ გზას.

ერთი სიტყვით, ავტონომიას უნდა აღედგინა რუსეთის მიერ გაუქმებული ქართული სახელმწიფოებრიობა, ჩამოეყალიბებინა სახელმწიფო სტრუქტურები, შეექმნა ჯარი და პოლიცია, აღორძინებინა ეკონომიკა, სწავლა-განათლება, კულტურა და მხოლოდ ამის შემდეგ უნდა ეზრუნა და ებრძოლა საქართველოს სრული დამოუკიდებლობისათვის.

ამიტომ იყო არჩილ ჯორჯაძის ტრიადის ერთი წევრი ავტონომიის მოთხოვნა, ანუ რუსეთის სახელმწიფოს მოწყობა ფედერალიზმის პრინციპით. მეორე წევრი ტრიადის იყო სოციალიზმი. მაგრამ არჩილ ჯორჯაძის სოციალიზმს არაფერი აქვს საერთო ქართველი სოციალ-დემოკრატების სოციალიზმთან. განსხვავება ამ ორ სოციალიზმს შორის ზუსტად ამოიკნო მხაკო წერეთელმა და აღნიშნა კიდევ მარქსისტული სოციალიზმი მე-19 საუკუნის მეორე ნახევარში და მე-20 საუკუნის დასაწყისში უძლიერესი მოძღვრება იყო. იგი მთელ მსოფლიოს მოედო და, ცხადია, საქართველოშიც მძლავრად მოვიდა ფეხი. მაგრამ, როგორც სამართლიანად ამბობს მწერეთელი, „თავისი კლასის ბრძოლისა და კომპრომიტირების იდეებით იგი დამოკიდებული იყო ერთა... ერთი აქ მეორე ხარისხის მნიშვნელობის მოკლევადიან სწავლა, გარდამავალად კი... ჯერ განხორციელდეს სოციალიზმი და მეორე ყველა პრიობლემა კარგად გადაწყდება, ეროვნულიცაო“ ამ

რერიცნობენ ქართველ ხალხს გადაშენებით დაუქვეყნებოდა. სისხლით მორწყავდა საქართველოს. ბორცს დაამკვიდრებდა.

საქართველოში ის ვითარება არ იყო, რაც რუსეთში. ქართული არისტოკრატია, 1861 წლის საელქონო რეფორმის შემდეგ, არსებითად დაიშალა (ეს ქართულ მწერლობაში კარგად აისახა, მაგალითად, დავით კლდიაშვილის). მან დაკარგა ერის მეთაურის ფუნქცია, რაც ფეოდალურ საქართველოში ჰქონდა. კლასობრივი კუთხით გაღატაკებული ქართული არისტოკრატია არავითარ ძალას აღარ წარმოადგენდა ქართული ბურჟუაზია კი ჯერ ჩამოყალიბებული არ იყო. თითო-ორილა ქართველი კამიტალისტი, რა თქმა უნდა, კლასობრივ ძალად ვერ ჩაითვლებოდა ამ მხრივ რუსეთში სრულიად სხვა სიტუაცია იყო. იქ არც არისტოკრატია გაღატაკებული და დამოკიდებული ბურჟუაზია, ქართულთან შედარებით, დონეზე იდგა ფეხზე. სამწუხაროდ, საქართველოში ერის მეთაურია, წინამძღოლი კლასი, საზოგადოებრივი ფენა არ არსებობდა. ამ მდგომარეობაში მყოფი ერის წიაღში თუ კლასობრივ ბრძოლა ვისი დიდებოდა, უქვეყნად, ეს მთელ ხალხს კლასტროფს უქადდა.

ქართველ ხალხს წინამძღოლი კლასი რომ ჰყოლიდა, არჩილ ჯორჯაძეს აუცილებლად მიაჩნდა ქართული ბურჟუაზიის ჩამოყალიბება. ამის გამო მას ქართველი სოციალ-დემოკრატებისაგან კრიტიკაც ბევრი მოუხმენია და დაცინვაც. მაგრამ არჩილ ჯორჯაძე რომ მართლაც იყო, ეს მეორე ისტორიამ დაადასტურა. 1918-21 წლებშიც საქართველოს დამოუკიდებლობა იმდროინდელ დამარცხდა, რომ ქართველ ხალხს მეთაური კლასი არ ჰყავდა. დღესაც ქართული ეროვნული მოძრაობის დამარცხებას ამით არის გამოწვეული. თუ ერს სოციალურ-პოლიტიკურ

ბრძოლაში გამარჯვება სურს, მას აუცილებლად უნდა ჰყავდეს მეთაური, წინამძღოლი საზოგადოებრივი ფენა, კლასი, რომელსაც ძალუქს ქვეყნის პატრონობა. ცალკეულ პიროვნებას, თუ გენეპოტ პარტიასაც, ამ ფუნქციის შესრულება არ შეუძლია. პიროვნება ანდა პარტია კლასს ვერ შეცვლის. ქართული ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობის დამარცხება როგორც 1921 წელს, ისე დღეს, ამის ნათელი ნიშნია.

სოციალური თანასწორობის (აქედან სოციალიზმის) იდეა არჩილ ჯორჯაძის პოლიტიკური ნაფიქრისა და ნააზრევების ძირითადი შინაარსია. მაგრამ სოციალიზმი ქართველი ხალხის ყოველ-ნარსებობას არ უნდა დამუქერებოდა. სოციალიზმი ქართველი ხალხის თავისუფლების დასამკვიდრებლად და არა ქართველი ხალხის სოციალიზმის მასალად — ეს არის არჩილ ჯორჯაძის მოღვაწეობის მიმართულება. ამიტომ ვახსენებ ტრიადის მეტად ნაწილად ეროვნულობა, ანუ ნაციონალიზმს.

მე-20 საუკუნის პირველ მეოთხედში საქართველო ინტერნაციონალიზმისა და ნაციონალიზმის მძაფრი ბრძოლის ასპარეზი იყო. ქართული სოციალ-დემოკრატი ინტერნაციონალიზმს ემხრობოდა და ქართველი ხალხის ეროვნული ბედობა არ აღუვლებდა სოციალ-დემოკრატიის როგორც ბოლშევიკურ, ისე მეშვიდეკურ ფრთას მტკიცედ სჯეროდა, რომ თუ სოციალიზმი გაიმარჯვებდა, იგი მსოფლიო მუშათა კლასს და მთ შორის ქართველ მეშუას და გლეხს, ერთხელ და სამუდამოდ მოუტანდა ბედნიერებას. სოციალ-დემოკრატია და ბურჟუაზია კლასობრივი ბრძოლის თანახმად, საერთოდ უნდა წასულიყვნენ ისტორიის ასპარეზიდან. სოციალ-დემოკრატიის აზრით, მათ ისტორიამ სივლილს განაწინა გამოუტანა და ამ სასჯელისაგან მათ ვერაფერი იხსნიდა. ქართული სოციალ-ფედერალისტური პარტია და მისი მეთაური არჩილ ჯორჯაძე სამართლიანად ფიქრობდნენ. ინტერნაციონალიზმისაკენ ნაციონალიზმის გზით უნდა ეკარათ (არჯორჯაძის გრძელი წარკვევის — „სამშობლო და მამულიშვილობა“ — მეხუთე თავი ასეთ სათაურსაც ატარებს). თუ არ იქნებოდა ნაციონალიზმი, აღარც ინტერნაციონალიზმი იქნებოდა. ერს არჩილ ჯორჯაძისათვის სოციალ-დემოკრატია და პეშმენი და მამულიშვილობა — ესე იყო მათი საზოგადოებრივი მისია. მაგრამ სოციალ-დემოკრატებისაგან განსხვავებით, არჩილ ჯორჯაძე მათი მისიის განხორციელებას იმდროინდელი სოციალიზმისა და ნაციონალიზმის სოციალიზმის დაჯამებით ინტერნაციონალიზმის სოციალიზმის გამარჯვებით დამთავრდა. ქართული ხალხი ინტერნაციონალიზმის სოციალიზმის გზას გაჰყვა, ჯერ მეშვიდეკურს, მეორე ბოლშევიკურს.

აბაჰი ბაძრაძე

არია პიროვნებები, რომელთა დამსახურების მნიშვნელობაც დიდად სცილდება კონკრეტული ისტორიული პერიოდის ჩარჩოებს და ზოგად-ეროვნულ მნიშვნელობას იძენს, ჩვენი არც თუ შორეული წარსულის ჯერ მივიწყებულ, ახლა კი ჯერაც ჯეროვნად შეუსწავლელ-წარმოუჩენელ წიგნაშუა შორის ერთ-ერთი უპირველესი ადგილი არჩილ ჯორჯაძეს უკავია ამ დიდებული მოღვაწის ხანმოკლე, მაგრამ საოცრად მრავალ-სიმომცემო, მასშტაბური ბრძოლა და ბიუტი 1913 წელს შეწყდა. იგი მსოფლიო ომის რევოლუცი-ებისა და დიდი პოლიტიკური რყევების ზღურბ-ლზე გარდაიცვალა. არჩილ ჯორჯაძის ცამეტწ-ლიანი ნააზრევოდან კი ქართულ ხალხს დარჩა უაღრესად ტკეპილი და ღრმად მიაზრებული ერო-ვნულ-პოლიტიკური მემკვიდრეობა.

უმაღლესი დრო და სინამდვილე არჩილ ჯო-რჯაძის სახელის დამარხვას, ქართველი ხალხის მეხსიერებიდან მის გაქრობას შეეცადა.

ბოლშევიზმის 70-წლიანმა ეპოქამ ბევრი რამ დაგვკარგინა. ერთ-ერთი უმთავრესი, რაც ლამის დაკარგეთ — ესაა მეოცე საუკუნის პირ-ველი ოცნებების პოლიტიკურ სინამდვილეს-თან და ნააზრევთან მემკვიდრეობითი კავშირი. ახლაც, საუკუნის დამდეგზე, საქართველოსთვის პოლიტიკურ-ინტელექტუალური ცხოვრების ნა-მდვილი რეჟესანსი იყო. პოლიტიკურ ასპარეზზე ევროპულად განსწავლულ-განათ-ლებული პიროვნებები მოღვაწეობ-დნენ: გიორგი ლასხიშვილი, გიორგი ზდანოვიჩი-მაიაშვილი, გიორგი დე-კანოზიშვილი, კიკა აბაშიძე, სამსონ ფიროსტალია, მინაკო წერეთელი, ვა-რლამ ჩერქეზიშვილი, ვლადიმერ და-რჩიაშვილი, ნოე ჟორდანიას, ნოე რა-მიშვილი, აკაკი ჩხენკელი, გიორგი გვაჩაძე, სპირიდონ კელია, გრიგოლ ვეშაპელი... კიდევ რამდენაა გასასე-ნებულ-ჩამოსათვლელი. ეს სახელები ბევრი ქვეყნის, შორის რად მივი-ღოთ, უპირველესად ჩვენი დღევან-დელი პარლამენტის სახეს გააკეთო-ღშობილებდა.

არჩილ ჯორჯაძის იდეური მემკვიდრეობა სწორედ ის ხილია, რომელიც დღევანდელ ქართველ საზოგადოებას საუკუნის დასაწყის-ის ეროვნულ-პოლიტიკურ აზროვნებასთან კავ-შირებს. ჩვენ გვინდა არჩილ ჯორჯაძის ნააზრევი-დან რამდენიმე პრობლემა გამოვიყოთ, რომლებსაც აქ მუდამ თავს დასტრიალებდა და რომლებიც, აქედან გამომდინარე, დღესაც აქტუა-ლი რჩება.

არჩილ ჯორჯაძე ეროვნულობის ჭრილი-დან ჭვერტლა და აყლიბებდა თავის მსოფლ-მხედველობას. ეროვნული საკითხის გადაჭრის გზაზე უპირველესი პირობებია, რომელიც ქარ-თველ საზოგადოებას უნდა გადაეჭრა, მისი აზ-რით, ქართული სახელმწიფოებრიობის აღდგე-ნის საკითხი იყო.

„ისტორიულად საქმე ისე მოეწყო, — წერდა არჩილ ჯორჯაძე, — რომ საქართველოს სახელ-მწიფოებრივობა იყო გამოშსხველი, გამაძვრე-ბული და მცველ-დარაჯი ქართული ეროვნებისა. მეცნობრებულ საუკუნის დასაწყისში მოხდა ეს ორგანი, მასწავლებლები და მფარველი ამ ეროვნებისა... საჭიროა იმ ორგანი, იმ ორგანი-ზაციის აღორძინება, რომელსაც ამის წლის წი-ნად ძალ-მომხრეობით მოუღეს ბოლო, საჭიროა ქართულ სახელმწიფოებრივ პრინციპის გამო-ცოცხლება“.

სხვა საკითხი იყო, რა ფორმით უნდა აღმ-გარიყო ქართული სახელმწიფოებრიობა. ამ და სხვა საჭიროებოთა პრობლემების გადაწყვე-ტად 1904 წლის 1 აპრილს ფენევაში შეიკრიბნენ იმხანად საზღვარგარეთ მყოფი ქართული პოლი-ტიკური ელიტის წარმომადგენლები: მომავალი სოციალისტ-ფედერალისტები, ანარქისტები, ეხებრები, ეროვნულ-დემოკრატები, სოციალ-დემ-ოკრატები, უპარტიოები. აქ სახელმწიფოებრი-ობის შესახებ სამი პოზიცია გამოიკვეთა. სოცია-ლ-დემოკრატები მაშინ საერთოდ არ სჯამდნენ ქართული სახელმწიფოებრიობის აღდგენის სა-კითხის და მათ შორეულ დღესვე მატარებეს კონფე-დენცია. ნოე ჟორდანიას და მისი თანამოაზრეების წასვლის შემდეგ, კონფერენციასე საკითხი ასე დაიხს: სახელმწიფოებრიობის რა ფორმით აღ-დგენისათვის უნდა ებრძოდათ ქართველ პარტი-იტებს — ავტონომიისათვის თუ დამოუკიდებლ-ობისათვის?

არჩილ ჯორჯაძე და მისმა თანამებრძოლე-ბმა, რომლებიც კონფერენციის უმრავლესობას წარმოადგენდნენ, საქართველოს ეროვნულ-ტე-რიტორიული ავტონომიის მოთხოვნა წამოაყ-ენეს. ჯორჯაძის აზრით, ავტონომია უნდა ყოფი-ლიყო ქართული სახელმწიფოებრიობის აღდგე-ნის პირველი ეტაპი. „ჩვენ უფრო უკიდურესი თავისუფლების მომხრენი ვართ, მაგრამ ჯერჯე-რებით იმას ვითხოვთ, რაც უფრო ადვილი მია-ღწევს არსს“, — წერდა ის. 1903 წელს არჩილ ჯორჯაძის რედაქტირებული პარიზში გამომა-ღი გაზეთი „საქართველო“ რედაქციის უსწორებ-

და თავის „ღრმად დარწმუნებული ვართ, რუსეთი კავკასიის თავის წიგნით ხელიდან არ გაუშვებს, რაც გინდა თავისუფალი პოლიტიკური რეჟიმი დამყარ-დეს რუსეთში“. მწარე წინასწარმეტყველებათა, რაც დღეს ჩვენს თვალწინ მართლდება.

აი რატომ იყო, რომ ჯორჯაძე და მისი თანამოაზრენი ბრძოლის გა-რკვეულ ეტაპზე ავტონომიის ღო-ზუნეს სჯერდებოდნენ. „ჩვენ აზრით არა გვაქვს ოცნებათა სამეფოში ვიფ-რინოთ. გარემოებას თვალთვალში უნდა გავუქსროთ და ამის მიხედვით ჩვენის პროგრამიდან პოლიტიკური სეპარატიზმი, საქართველოს რუსე-თისაგან სრული განშორების აზრი უნდა წაეშალოთ. ავანტიურისტულ მოსაზრებას თავი უნდა დაგვანებოთ, ქვეყანა რუსეთის პოლიტიკურ ორგა-ნიზაციამ დაარსება. ამ აზრს უნდა შე-ეურიოდეთ“. უფრადლება მიუპყროთ ამ უკანასკნელ სიტყვას — შეუერი-დეთ. ამ სიტყვიდან ჩანს, რომ მისი მოქმედ-დამწერისთვის ძნელი დი-დებდა იყო გადასაჭრელი, მაგრამ მისი გადაჭრისას გონი სჭარბობდა გრძო-ბას. სულს დამოუკიდებლობა სწყე-როდა, მაგრამ პოლიტიკოსის გონება

არჩილ ჯორჯაძე

და თანამედროვეობა

გრძნობას ზღუდავდა და საღვთისოდ შესაფერ გა-მოხალადად ეტყობა ხსნას, ფარ-ხმალს არ ყრიდა და შესაბამის ბრძოლის გზას საზავდა. „საქმე ის არის, — განაგრძობდა არჩილ ჯორჯაძე, — რომ ამ პო-ლიტიკურ ორგანიზაციამ იმეცარი პირობები შე-ქქსათ, რომ, ერთი მხრივ, რუსეთთან ერთობაც არ შექცევით, მეორეს მხრივ, ჩვენი ეროვნება თავისუფლად განვითარდეთ“. დეკარტეს საღვთი-ხო მნიშვნელობა ამ სიტყვებში? განა დღეს კი არ გვმართებს, განვიწყობილავს თავი ვანებოთ და თავისუფლება-დამოუკიდებლობის არსებულ წარჩინებში ეროვნულ, სოციალურ, ეკონომიკურ სატკივარს თანდათან ვუწმლოთ?

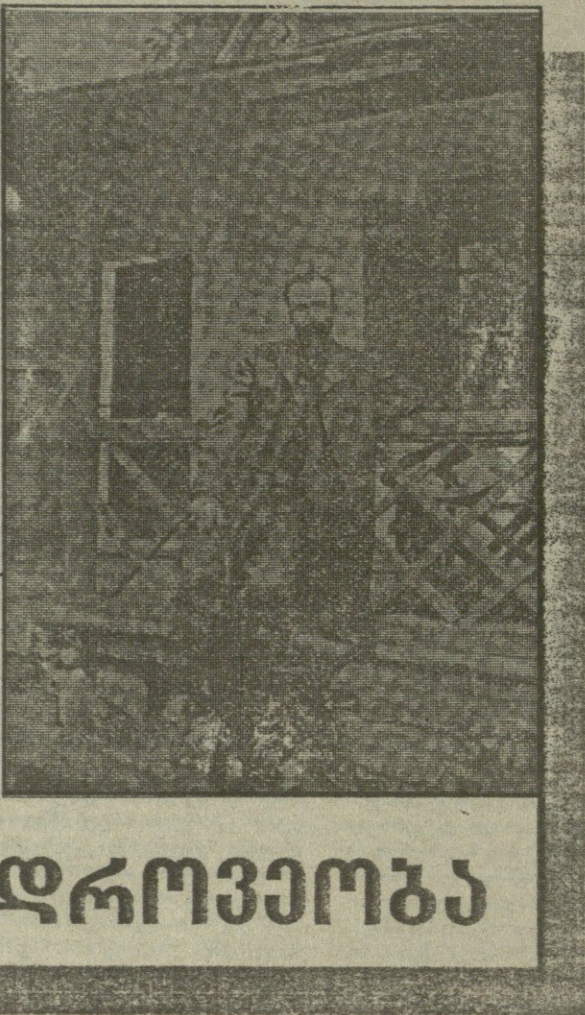
არჩილ ჯორჯაძის იდეალი რუსეთის ფედე-რაციულ სახელმწიფოში საქართველოს ავტო-ნომიური რესპუბლიკის გაერთიანება არ ყოფილა. ეს მოთხოვნა ქართველი სოციალისტ-ფედერა-ლისტების პარტიამ თავის პროგრამაში შეიტანა, როგორც კონკრეტულ-ისტორიული ვითარები-დან გამომდინარე თავისებური ეტაპი. არჩილ ჯო-რჯაძის იდეალი იყო ხალხებისა და ქვეყნების, მათ შორის ქართველების, ნებაყოფლობითი გაე-ერთიანება „ევროპის კონფედერაციაში“. სახელმ-წიფოებრივ-ცენტრალისტურ პრინციპს არჩილ ჯორჯაძე უპირისპირებდა, ფედერალიზმის, რო-გორც ნებაყოფლობითი, თავისუფალი კავშირის პრინციპს. „ფედერალიზმის მიზანია, — წერდა არჩილ ჯორჯაძე 1906 წელს, — ჰანაზორიე-ლოს ნება-ყოფლობითი კავშირი ქვეყნიდან ზე-ვით: ნება-ყოფლობითი კავშირი (ფედერაცია) ინ-დევიდუა კომუნაში, კომუნებისა ოლქში, ოლქე-ბისა — ერთ პარმონიულ ფედერაციაში და ამ ფედერაციითა კონფედერაცია — მთელს ევროპა-ში და მერმე მთელ დედამიწაზე. იდეა ევროპის შეერთებული შტატებისა, რომელმაც თავი იმხანა ჩვენს საუკუნეში დიდი ღრმა პოლიტიკური იდეაა არის“. ქართულმა პოლიტიკურმა აზროვნებამ არჩილ ჯორჯაძის პირით, ჯერ კიდევ საუკუ-ნის დასაწყისში გაითავისა „ევროპის შეერთე-ბული შტატების“ იდეა, რომელიც დღევანდელი ევროპული სახლის და ინტეგრაციული ტენდე-ნციების აღრინდელი და წინამორბედი სახეს-ვაობა იყო.

არჩილ ჯორჯაძის ღრმად აჟეროების შე-ერთებულ შტატებისაკენ ქართველი საზოგადო-ების ბუნებრივ და საუკუნოვან სწრაფვას გამოხა-ტავდა და ღრმად სიტყვები რიდი იყო. საქათ-ველი და ქართველი ხალხი, ჯორჯაძის რწმე-ნით, შინაგანი განვითარების გზით ევროპულად უნდა გარდაქმნილიყო. ესაა მერე არბოლება, რომელიც ვრცელად იყო გავრცე-დასაბუთებული არჩილ ჯორჯაძის ნააზრევში — საქართველოს ევროპიზაციის საკითხი.

„საჭიროა გაცნობა მოწინავე ერთა კულტუ-რულ და მატერიალურ ცხოვრებისა. აი, ერთად-

ერთი გზა, რომელსაც შეუძლიან თავიდან აგაცი-ლონ თავისუფლება, უგზო-უკულოდ სიარული“, — წერდა არჩილ ჯორჯაძე.

ქართველი ხალხის ევროპული განვითარება ჯერ კიდევ ინტელაგენციის ძველი თაობების სა-

გახერხებოდა ევროპიზაციის ქართული საზოგადო სა-ქმეს — თეატრია იგივეა — ერთნაირ ნაწარმოებთა თუ გამოცემული საზოგადოებრივი ცნობები, ქო-ლოდ კანცტაბისტური სისტემის გამარჯვება გაი-ყვანდა საქართველოს ევროპული განვითარების გზაზე.

მაგრამ ერთ-ერთი უმთავრესი პრობ-ლემა, უფრო სწორად — ლაბორიტივი, რო-მელიც გასდევს არჩილ ჯორჯაძის მთელ პოლიტიკურ ნააზრევს, იყო ქართული სა-ზოგადოების მთლიანობის, პოლიტიკურ ძალთა ერთიანობის იდეა. როგორც ცნობი-ლია, მან მთელი თეორია შეიმუშავა და მი-უძღვნა ეროვნულ კონსოლიდაციას „საერ-თო მოქმედების ნიადაგის“ მოძღვრების სა-ხით. ჩვენ არ შეგვხვებოთ ამ თეორიის ცალ-კეულ მუხლებს. იგი კარგადაა ცნობილი ჩვენი ისტორიოგრაფიისათვის.

მაგრამ „საერთო მოქმედების ნიადა-გის“ მოთავარი არის, მასში ჩამოთვლილ-არგუმენტირებული პუნქტები როდია. უმ-თავრესია — საქართველოში იმხანად არ-სებული პოლიტიკური პარტიებისა და მი-მდინარეობების შეთანხმება და ერთად მოქმედება. არჩილ ჯორჯაძე არ იყენებ-ბდა იმ ძირეულ განსხვავებებს, რაც მაშინ-დღელ პოლიტიკურ დაჯგუფებებს შორის არსებობდა. მაგრამ ევროპის მაგალითის მოშველიებით, იგი შესაძლებლად და აუცილებლად მიიჩნევდა პარტიათა მო-რიგება-შეთანხმებას გარკვეული, საერ-თო-ეროვნული მნიშვნელობის საკითხე-ბში.

საუკუნის დასაწყისში საქართველოში უკვე ძალუმაღ იკიდებდა ფეხს, პოლიტი-კურ პარტიებს შორის კონფრონტაციული ურთიერთობის სამწესიარო პრაქტიკა. სო-ციალ-დემოკრატებმა არამც თუ უფრად არ იღეს „საერთო ნიადაგისაკენ“ მოწოდება, არამედ მტრულად დაუპირისპირდნენ და გააკრიტიკეს იგი. ფაქტობრივად, ქართვე-ლმა საზოგადოებამ არ მიიღო ჯორჯაძე-სეული მოწოდება. „საერთო ნიადაგის“ თე-ორია დამარცხდა 1901 წელს, მისი ქალაქე-ბისთანავე.

კონსოლიდაციისაკენ მოწოდების იდეა კიდევ უფრო მწარედ დამარცხდა 1905-1907 წლების რევოლუციის ეპოქაში. დამა-რცხდა არჩილ ჯორჯაძისა და სოციალისტ-ფედე-რალისტთა პარტიის მიერ ავტონომიის — ქართუ-ლი სახელმწიფოებრიობის აღდგენის დროშის ქვეშ გაერთიანების იდეაც, რომელიც საერთო ნიადაგის პრინციპს ემყარებოდა. პოლიტიკურ ძა-ლთა დრამატული დაპირისპირების კულმინაცია იყო ილია ქაქუაშვილის მკვლელობა.

მაგრამ არჩილ ჯორჯაძე ფარ-ხმალს არ ყრიდა. სიმძლიერ ტენდენციამ განსაკუთრებით ათიანის წლებიდან იმხანა თავი, როცა ქართველ-მა სოციალ-დემოკრატებმა თანდათანობით იწყო ეროვნული ორიენტაციისაკენ გეზის აღება. არჩილ ჯორჯაძის კატონისებურმა და-ჟინებულმა ერთიანობის ქალაქებამ მცირე რო-ლი როდეს შესარულა ქართველი საზოგადოე-ბის „გამომართვების“ დიდ საქმეში. ჯერ კი-დევ 1909 წელს „დროებაში“ გამოქვეყნებული წერილების სერიალში — „შეთანხმების იმედი“, ერთიანობის იდეოლოგიე წერდა: „რევოლუცი-ის ლიკვიდაციის ხანიდან იწყება ქართულ სა-ზოგადოების გამოშორების საქმე“. 1917 წელს, როცა საქართველოში ეროვნული საბ-ჭო შეიქმნა და მასში სოციალისტ-ფედერალი-სტებთან, ეროვნულ-დემოკრატებთან, სოცია-ლისტ-რევოლუციონერებთან და უპარტიო ძა-ლებთან ერთად-ქართველი სოციალ-დემოკრა-ტებიც გაერთიანდნენ, „საერთო მოქმედების ნიადაგის“ შემოქმედი ციცხალი აღარ იყო, მა-გრამ მისი მოძღვრება სწორედ მაშინ იწყებდა დიდ სიცოცხლეს.

საუკუნის დასაწყისში ჩვენს პოლიტიკურ პარტიებს პროფესიონალი პოლიტიკოსები, თეორეტიკოსები და სწავლულები თავგაცობდ-ნენ. სწორედ ამიტომ, ეროვნული კონსოლიდა-ციის საქმეში იმჟამად ქართული პოლიტიკური ელიტის მაღალმა ინტელექტმა თქვა გადამწყვე-ტი სიტყვა.

„სოციალური პარმონიის დაცვა მხოლოდ კუ-ლტურულ საზოგადოების შეილება შეუძლიათ. ქართველები კი მფოთიანი ბუნების პატრონნი, წეროების და ვნების ადვილი ამყონნი, ამ კულტუ-რულ თვისებას მოკლებული არიან, — გულისტ-კივლით შენიშნავდა არჩილ ჯორჯაძე, — და ამიტომ არის, რომ ჩვენი საზოგადოებრივი აზ-როვნების ისტორია ჩვენი ენების და გულისწყე-რობის ისტორიას მიაგავს“. ისტორიას მოვეუწოთ. იქნებ, ქართულმა პოლიტიკურმა გონმა საუკუნის მიწურულს მაშინ მოჰკიდოს ხელი ქვეყნის აღმ-შენებლობას და ერთიანობისაკენ არჩილ ჯო-რჯაძის მოწოდება მომავალ საუკუნეს არ უან-დერძოს.

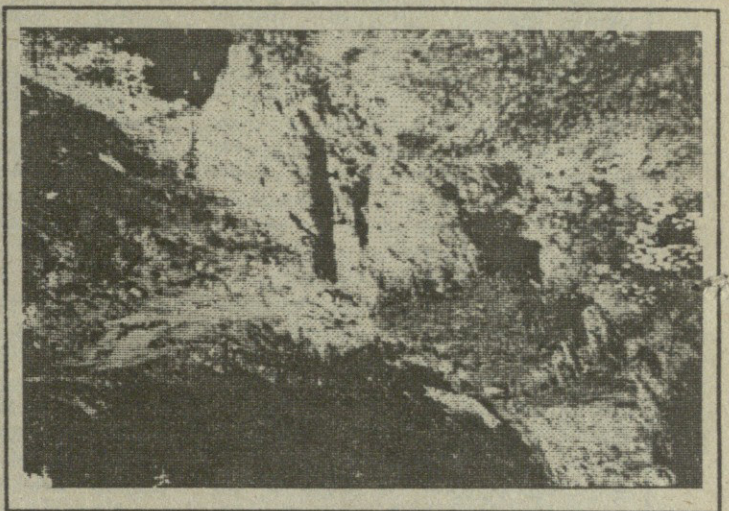
პრობლემა და პერსპექტივა

გოდერძის საავტორობილო გვირაბი?

ამ რამდენიმე ხნის წინ ჩვენი ყურადღება მიიპყრო რესპუბლიკურ პრესაში გამოქვეყნებულმა რამდენიმე პუბლიკაციამ, რომლებიც მიძღვნილია აჭარაში, არსაინის ქედის წიადში, გოდერძის საუღელტეხილო საავტორობილო გვირაბის მშენებლობის საჭიროების საკითხსა და მისი მშენებლობის აუტორია ცნობილი ქართველი მწერალი და საზოგადო მოღვაწე ბატონი ფრიდონ ხალვაში. ამ პუბლიკაციას ასევე ცნობილი მწერალი და მეცნიერი ჯგუფის (რეკა ჯაფარიძე, რეკა ბარამიძე, ზურაბ კიკნაძე, ლევან ხანიკიძე, ზურაბ ციციშვილი, გივი ჯამბურია, დურისშვილი ცინცაძე) ჟურნალური რეკვიზი მოჰყვა. რაც ჩვენი აზრით კოლეგებისათვის საპასუხო პუბლიკაციების საბაზი გახდა. როგორც ბატონი ფ.ხალვაში და ბატონი დ.ხალვაშიძე გვარწმუნებენ, გოდერძის საავტორობილო გვირაბის გაჭრა საკარგულია საზოგადოებისათვის, მათივე საკუთარი მოტივითაა და. თანაც, აღნიშნულ პუბლიკაციებში თანახმაა ბატონი ფ.ხალვაში, რომ გვირაბის მშენებლობისათვის საჭირო ხარჯები გამოიძენება ჩვენი ხომეხი მეზობლების მიერ, მათი დიდი და ძლიერი დიასპორის აქტიური მონაწილეობით. „ეს ჩვენი მრავალმხრივი საზოგადოებრივი იქნება“, ასევე ბატონი ფ.ხალვაში. „მეგობრულ პასუხში...“ კი ის გაკვირვებას ვერ მალავს: „აბა, რა ხდება, რატომ ასეთ

საშინელ კატასტროფათა გამოწვევად მიიჩნევენ წერილის ავტორები (რ.ჯაფარიძე და სხვ.) თუ ქართულ კუთხეს შუა გვირაბის გაჭრა? ჯერ ამის გამო არც რაიმე შეთანხმება, არც ლაპარაკი (ოპიციონალურ ღონისძიებას არაპრობლემატიკურად) (ხალვაში ჩვენი, ავტ.). რატომღერეთა და სამანბლოში 1991 წლის 29 აპრილის დამანგრეველი მიწისძვრის შემდეგ, რომელიც ყველაზე ძლიერი აღმოჩნდა კავკასიაში მანამდე მრავალი ათეული წლის მანძილზე რეგისტრირებულ მიწისძვრებს შორის (!), ცხადეს ცხადი გახდა: რესპუბლიკის მთავარი და ბარში სამოქალაქო, სატრანსპორტო, საინჟინერო თუ სხვა სახის დიდი ობიექტების მშენებლობა საგარეგნო სფეროში მთავრდება. აქი, ამიტომაც, საკარგულია მთელი ტერიტორიისათვის არსებითად გადაინახა მშენებლობისათვის საკარგული სესიონი ბაღიანობის ადრე მდებარე სიონი. მისი ჯერჯერ 2 ბაღი (!) მდებარე! ჩვენი ეპოქის ერთ-ერთი დამახასიათებელი ნიშანი, რაც გლობალური ხასიათი აქვს, ეს არის ბუნებაზე ადამიანის ზემოქმედების ინტენსივობის ზრდა. დღევანდის საკარგული თვისობის ბუნება სხვადასხვა სიდიდის 3000-ზე მეტი მეწვრელი სხეული, 3 ათასამდე ზედაპირში უბანი, 2 ათასამდე ღვარცოფული აუზი, აქტიური ზრდის პროცესში მყოფი

40 ათასამდე ხრამი, ზღვისა და მდინარის ნაპირების ინტენსიური გარეცხვა აღინიშნება 500-ზე მეტ უბანზე და ა.შ. სამეცნიერო ტექნიკურმა პროგრესმა, ტექნოკრატიული ტენდენციების გაღრმავებამ ადამიანი, ადამიანთა საზოგადოება მძლავრ დამანგრეველ ძალად აქცია, თანაც ბუნებაზე ტექნოგენური ზემოქმედება სულ უფრო და უფრო საშიშ სახეს იღებს. ტექნოგენური მოქმედების შედეგებით ადამიანი არაფერ გაუტოლდა, არამედ გადასწრო კიდევ ჩვენს პლანეტაზე ბუნებრივი პროცესების გამოვლინების მასშტაბებს ერთად აღებულს! ამის გამო ბუნება კარგავს მტკაღ როლს და ურთიერთდაკავშირებული მოვლენების თვითრეგულირების, თვითაღდგენისა და თვითგანვითარების უნარს, რაც ხშირად კატასტროფით მოხდება. ადამიანი ჯერჯერ მძლავრ „გეოლოგიური ძალა“ გახდა! ყოველივე ეს ბუნებისათვის განადგურების, ბუნებრივი რესურსების გამოყენების მოვლენებით, წინადადებასა საკარგულის შედგენა. ფერდობების დამცავი და წყლის რესურსების მარეგულირებელი ტყის მასივების უკონტროლო ჩეხვა, წიადისეული საბადოების მტაცებელი ექსპლოატაცია, დახრდილი ფერდობების ათეულების აგრონომიის უზრუნველყოფა ან მათი გადატვირთვა მძიმე შენობა-ნაგებობებით, ბოლომდე მოუფიქრებელი სატრანსპორტო და

სამოქალაქო მშენებლობები და კიდევ ბევრი სხვა რამ, დაუშვებელია სხვისთვის სხვის აქტიურ რეგულირება, როგორც საკარგულია! არადა, ბუნებისადმი უზრუნველყოფით, მომხმარებელურ დამოკიდებულებას, ბუნებასარგებლობის ნორმების უხეშ უზრუნველყოფას საკარგულის ყველა კუთხეში წააქვდებით, რამაც საკარგული შედეგებამდე მიგვიყვანა. ახლა ჩვენივე მუდმივი საფრთხის ის არის, გააქტიურებული მთავარი მიწისძვრის პროცესები წინადადებას ტექნოკრატიული საქმიანობით კიდევ უფრო ძლიერდება. მაშასადამე, საბაზი არ გახდება, ჩვენ თვითონვე არ გამოიყვით ბუნების სტიქიურ-დამანგრეველი პროცესების პროვოცირება!

1991 წელს მიწისქვეშა ბიბეებით ნასაზღვრებმა კლდეგაყვამ ადამიანებთან ცოცხლად დაბარბა მდ. ყვირილას ხეობაში მთის ფერდობზე შეფენილი სოფელი ხახიეთი; გამოცხადდნენ დიდის წინ მიძინებული ძველი მეწვრული სხეულები, რაც თანაც

ხახიეთის, ჭიათურის, სამანბლოს ტერიტორიაზე კოლოსალური ზრდის და ადამიანთა მსხვერპლი მოჰყვა. სამწუხაროდ, მიწისძვრის შედეგები სანახევროდაც კი არ არის დოკუმირებული. უფრო ადრე (19 აპრილი 1989 წ.). ზღლის რაიონის სოფელ წაღანას ხანა-სებში მოწვეტილმა მეწვრული ქვეშ მოთეთვად ხალხით დატვირთული სარკისო ავტობუსი და რამდენიმე ოჯახი, დასტურა და დაზარადა ზამრავი შენობა ვაშლი-ვანში, ღორჯოში, დიდაჭარაში, ღვრტაში, ჩაიში, ფაჩაში, ფეშ-რეკულში, ბეღლიშო, პაქა-ქეში, სრემაქეში, თხილვანში, დღევანდში, ტბიში და სხვ. განა შეიძლება ამის დავიწყება, განსაკუთრებით მაშინ, როცა ისეთ დიდ მშენებლობაზე ვიწყებთ საუბარს, როგორც გოდერძის საუღელტეხილო საავტორობილო გვირაბი? დიას, რა გინდ სამწუხაროდ არ უნდა იყოს, აღნიშნული გვირაბის მშენებლობა მართლაც გა-
დასასრული მმ-12 გვირაბი

7 მაისს თელავში გაიმართა მშენებლობის რეკონსტრუქციის
თავიბერი. თავიბერის მონაწილეობა მსაზრის
მშენებლობაში შეიძინა სიძნელეებსა და ამ სიძნელეთა
დაპლავის გზებზე.

ნუ ჩავკლავთ ტრადიციას!

ქართული კაცობის ვაზი და ღვინო მარადული ცხოვრების სიმბოლო გახლდათ. ამის დასტურია ის ისტორიული მონაწილე, რაც სატყუარო არქეოლოგიურმა გათხრებმა და შეძინა ჩართულმა ხალხურმა ზეპირსიტყვიერებამ. დავასხელოთ თუნდაც „შენ ხარ ვენახი“ — თანამედროვეთათვის კარგად ცნობილი საგალობელი — მოკრძალებული და ამაღლებული, ტკბილხორვაზი და ტკბილხასმეული. გაეცნენთ ჩვენი თანამედროვე ოქრომქანდაკელების უხადო ნამუშევრები, დიდოსტატობით ნაძერწი ვაზი — ძველითაგან შემორჩენილი თაყვანისცემის დასტური. ეს თაყვანისცემა იყო საბაზი, რომ ჩვენი წინაპრები მიცვალებულებს საფლავში ღვინოთ სავსე ღოჭებს აყობდნენ. საღვინე ქვევრებს სამარხად იყენებდნენ, ოქროსა და ვერცხლის სარიტუალო ხასიძისებს ქმნიდნენ. სწორედ ასეთი ხასიძისები იყვანეს ყურადღებას შუა ბრინჯაოს ხანის არქეოლოგიურ მონაპოვართა შორის, რომელიც თრიალეთის გათხრების დროს გამოიშვეურდა. ამ თაყვანს, ამ დროს, ალბათ, ღვინის ხასიძე-ლად იყენებდნენ. არქეოლოგიური და ეთნოგრაფიული მონაცემებით, ანტიკური ხანის რელიგიურ წეს-ჩვეულებებშიც, მნიშვნელოვან ადგილს იჭერს ვაზისა და ღვინის კულტი. სამისო რიტუალი საცხოვრებელ სახლებში, ვენახსა და ღვინის მარანში სრულდებოდა.

როგორც ცნობილია, საქართველოს მთიანხარ და ბარ ადგილებში ადამიანური ყოფის ძირითადი მოქმედებები — ბავშვის დაბადება, ნათლობა, ქორწილი, დაკრძალვა, ოჯახური თუ საზოგადოებრივი დღესასწაულები „წმინდა ხასიძისი“ — ღვინის რიტუალური ხმით აღი-
მსწილობდა.

ძველი ქართული წეს-ჩვეულებების მიხედვით ღვინის გარეშე თითქმის ღმერთებსაც არ შეუძლოთ არსებობა. სწორედ ამგვარი მაგური რწმენა დაედა საუფლებად ღმერთებისადმი ღვინის შეწირვის ჩვეულებას. შესაწირავი ღვინო საქართველოში ცნობილი იყო ზედაშეს სახელწოდებით. იგი მზადდებოდა როგორც საკულტური, ასევე მოსახლეობის საკარმადმო ვენახებიდან. ყოველწლიურად, დღესასწაულის დროს, ოჯახის წევრები, გარდა ფენამდე ქალებისა, შეიკრებიდნენ მარანში ზედაშეს ირგვლივ, იქვე კლავდნენ ზვარაკს. ოჯახის უფროსი ღოჭის შემდეგ ხსნიდა ზედაშეს ქვევრს და უმასხინებდებოდა შეკრებილთ. ჭახისა და ღვინის კულტთან დაკავშირებით სალოცავ ადგილად მარანს იყენებდნენ, ოჯახის ყველა წევრი განსაკუთრებული სიფაქიზით იკავდა მარანს აკვირდებოდა, „ბოროტი თვალისაგან“...

წინაქრისტიანულ საქართველოში საპატიო ადგილს იჭერს, აგრეთვე, ვაზისა და ღვინის მფარველი ღმერთი — აგუნა, ანუ აგურა. ეთნოგრაფიულ გადმონამოებში შემორჩენილი თქმულება აგუნაზე, როგორც ღვინის მფარველზე, აგუნა,

აგუნა, გადმოიარეო, ბახვი, ასკანა გადმოატარეო, ჩვენს ვენახს ბევრი სიკეთე“ და სხვა ეტიმოლოგიურად სახელწოდება აგუნა დაკავშირებულია ღვინოსთან, ხოლო ტერმინი ღვინო, როგორც გამოიყენებოდა (მარისა და გოფანის მიხედვით), კავკასიურ-აფეთური წარმოშობისაა.

ქართული ვაზის ჯიშში ხუთასამდე აღწევს. ამიტომაც ითვლება საქართველო ვაზის კულტურულ ფორმათა წარმოქმნის ერთ-ერთ ძირითად კერად და მეღვინეობის კლასიკურ მხარედ მთელს მსოფლიოში (რა თქმა უნდა, ამჟღავნაფებისათვის): ვაზისთვის ხელშემწყობი ბუნებრივი პირობები, მრავალი გარეული ფორმა და აბორიგენულ ჯიშთა სიუხვე ქართველ მეღვინეს ყველა პირობას უქმნიდა ხანგრძლივი, დაკვირვებული, გულმოდგინე შერჩევის შედეგად გამოყვანა ისეთი ძვირფასი ჯიშები, როგორცაა: რქაწითელი, საფერავი, ცილიკური, ციკა, ოჯალეში, ნახვერი, აღექსანდრული და სხვა მრავალი. ქართული ვაზის ჯიშები მეტად ხანგრძლივი პერიოდის განმავლობაში იქმნებოდა, ყალიბდებოდა, გარკვეული ჯგუფები თავს იყრიდა საქართველოს ამა თუ იმ მხარის მიკრორაიონში. ამის დასტურია ვაზის ჯიშთა დიფერენცირება

ენდემურ ჯგუფებად — კახეთის, ქართლის, იმერეთის, რაჭა-ლეჩხუმის, გურიის, სამეგრელოს, აჭარისა. დასახლებული ენდემური ჯგუფები მკვეთრად განსხვავდება ერთმანეთისაგან აგრობოლოგიური და სამეურნეო-ტექნოლოგიური მანუ-ნებლებით. ვაზის ჯიშთა სიმრავლეთა და ნარსახეობით საქართველოს პირველი ადგილი უჭირავს მსოფლიოში.

ქართული ვაზის ჯიშების წანაზმულობაზე მოუთითებს ქართული არქეოლოგიის მიერ გათხრების შედეგად მოპოვებული ვაზის წიაწები, რომელნიც თავიანთი მორფოლოგიური ნიშნებით უახლოვდებიან დღევანდელს. ამ მასალების მიხედვით საქართველოს ტერიტორიაზე კულტურული მეღვინეობის საწესები ენოლოგიის ანუ საღვინის ხანაში უნდა ვეძოთ (შეითხე ათასწლეული ძველი წელთაღრიცხვით). ამის დასტურია მულავრის, ურბნისის, ქვეტხელის არქეოლოგიური გათხრების შედეგად საღვინე ჭურჭელში ნაპოვნი ექვსი ათასი წლის ხნოვანების ყურძნის წიაწები, რაც საუფლებს ვეძიებს ვი-ფიქროთ, რომ მეღვინეობას ძველი საქართველოს ტერიტორიაზე ენოლოგიის დასაწყისამდე უნდა აქონოდა თავისი განვითარებისა და ჯიშთა წარმოქმნა-ფორმირების მეტად ხანგრძლივი ისტორია.

არქეოლოგიური, ისტორიული და ეთნოგრაფიული მონაცემების მიხედვით მეღვინეობა-მეღვინეობა თანდათანობით გზას იკვლავს და დიდ ადამიანობას აღწევს ბრინჯაოს, ანტიკურ და ფეოდალურ საქართველოში. ამის დასტურია საქართველოს სხვადასხვა მხარეში მოპოვებული მეტად მდიდარი მასალა — ოქროსა და გერცხლის,

გოდერძის საავტორობილო გმირები?

მ-11 გვარამია

მოწვევებს ბუნების სტიქიურ-დამანგრეველი პროცესების კატასტროფულ გააქტიურებას! გთხოვთ ყურადღება მიაქციოთ: უახლესი გამოკვლევებით მთიანი აჭარა მეწერული, ღვარცოფული, კლდე და თოვლზავური პროცესების განვითარების სიძლიერით, სირთულითა და მასშტაბურობით ერთ-ერთი საშიში რეგიონია არა თუ საქართველოსა და კავკასიაში, არამედ ალპური მთიანი სისტემის მთელ ზოლში: ამ პროცესების უზვეულო აქტიურობას, სხვა პირობებთან ერთად, ხელს უწყობს ჭარბი ატმოსფერული ნალექები, რომელთა წლიური ჯამით აჭარა ერთ-ერთ პირველ ადგილზეა ევრაზიის კონტინენტზე! მეწერების მიერ გამოწვეული დაზიანებისა და მათი განვითარების საშიშროების კოეფიციენტი (0,8-0,9) აჭარას, რაჭა-ლეჩხუმთან, ზემო იმერეთთან და აფხაზეთის ზღვისპირა რაიონებთან ერთად, მწველად მოქმედება ანალოგი საკართველოსა და მთლიანად კავკასიის სხვა რეგიონებში. აი, დამაფიქრებელი სტატისტიკა: უკანასკნელი 15-20 წლის მანძილზე აჭარაში გააქტიურებული სტიქიურ-დამანგრეველი პროცესების შედეგად საცხოვრებლად უფარგის გახდა 1500-ზე მეტი სახლი. ხელვაჩაურის რაიონიდან გადასახლებული გახდა 95 ოჯახი, კობულეთიდან — 82, ქედიდან — 129, ხულოდან — 913. შუაქედდან კი — 424. საშიში ბუნებრივი პროცესების მოქმედების ზონაში აღმოჩნდა 175 დასახლებული პუნქტი და დაახლოებით 5000 ოჯახი! დაზიანდა 300-მდე სასოფლო-სამეურნეო ობიექტი: განადგურდა ან ძლიერ დაზიანდა 4000 ბა-მდე საკარგული; დიდი ზიანი მიადგა ცენტრალურ და სარაიონო გზებს.

კადასტრირებული მეწერული სხეულების რიცხვა ხელვაჩაურის რაიონში მიაღწია 198 ერთეულამდე. კობულეთში — 144, ქედში — 282, ხულოში — 2477, შუაქედში — 1292. ეკოლოგიური წონასწორობის დაცვა-აღდგენასა და სისტემატურ კონტროლს საჭიროებს საკმაოდ ვრცელი ტერიტორიები: ხელვაჩაურში (869 ბა), კობულეთში (657 ბა), ქედაში (378 ბა), ხულოში (1768 ბა), შუაქედში (956 ბა). განა შეიძლება ასეთ პირობებში გოდერძის გვირაბის მშენებლობა. სიკეთის მომტანი იყოს საქართველოსთვის? ან კიდევ გამტკიცოთ: აჭარის არავითარი საშიშროება არ მოელოსო“?

გვინდოთ არ გვეპარება: ბატონი ფრიდონ ხალვაში თავისი სამშობლოს გულმხურვალე პატრიოტია. მაგრამ გაგვაკვირვა ერთმა ნიუანსმა. მისი პუბლიკაციებიდან გამოსვით, რომ აღნიშნული გვირაბის მშენებლობის შესახებ რაიმე შეთანხმება ან დაპირება ოფიციალურ დონეზე არავისთან არ ყოფილაო. კი, ბატონო, შეიძლება ეს ასე იყოს. გამოდის, რომ დღეს, რესპუბლიკაში ძალზე რთული პოლიტიკური ვითარების ფაზა, როცა სახელმწიფო ხალხი ცარიელია, განაგებულ და დანგრეულა ეკონომიკა და მეურნეობა, თვით სახელმწიფოს დედაქალაქშიც კი გაყინულია სასიცოცხლო მნიშვნელობის მქონე მშენებლობები (მაგ. მეტროპოლიტენის საბურთალოს ხაზი), მოშლილია ინფრასტრუქტურა, თანაც კატასტროფულად გართულებულია გეოეკოლოგიური პირობები, ძვირად ღირებული გოდერძის გვირაბის მშენებლობით ჩვენ ყოფილვართ სისხლხორცეულად დაინტერესებულნი! ეს მაშინ, როცა გაუთავებლად ჭიანჭღდება რესპუბლიკისათვის სასიცოცხლო მნიშვნელობის მქონე ერთადერთი ცენტრალური სატრანსპორტო მაგისტრალის რეკონსტრუქციის სამუშაოები! არადა, საერთაშორისო სტანდარტების დონეზე მისი მოწესრიგება მართლაც რომ საშუალო და გოგონებური საქმეა! სინამდვილეში კი საქმე სხვაგვარად არის! როგორც ცნობილია, ჩვენი მეზობელი სომხეთი ოფიციალურა და არაოფიციალურ დონეზე, დიდი ხანია, თავისი ეროვნული ინტერესების განხორ-

ცილებას ცდილობს — ეძებს ზღვაზე გასასვლელ, უზიფათო და საიმედო მაგისტრალს; ამ მიზნის მისაღწევად, როგორც ჩანს, იგი მზად არის სახსრები არ დაიშუროს. მაგრამ ეს არ უნდა მოხდეს ქართველი ერის ინტერესების საზიანოდ! არც თუ დიდი ხნის წინ, როგორც ამას გვაუწყებს რესპუბლიკურ გაზეთ „სოფლის ცხოვრებაში“ (29 ივნისი 1990 წ.) დაბეჭდილი ბატონ კობა იმედაშვილის პუბლიკაცია, 1990 წლის 7 მაისს სომხეთის მინისტრთა საბჭოს მაშინდელ თავმჯდომარეს გ.მარტირინს, ლენინაკან-ბოგდანოვკის რეინიგზისა და საქართველოს ტერიტორიაზე სხვა მათთვის საჭირო ობიექტების მშენებლობის მოთხოვნით (ხაზი ჩვენია, ავტ.), ოფიციალური წერილით (№ 003-9137) მიუმართავს სსრკ მინისტრთა საბჭოს თავმჯდომარე ნ.რეჟოვისათვის. უფრო ადრე, 1989 წელს საქართველოს მინისტრთა საბჭომ ამ გზის მშენებლობაზე უარი თქვა და თანაც დაასაბუთა მისი გაყენის მიზანშეუწონლობა, რამდენადაც იგი არ თავსდება ქართველი ერის ინტერესების ჩარჩოში.

საიტაკის ცნობილი მიწისძვრისა და აზერბაიჯანის მიერ სომხეთის ბლოკადის გამო უფრო მწვავედ დაიხსნა აღნიშნული რეინიგზის მშენებლობის საკითხი. ნ.რეჟოვის სახელზე გაგზავნილ წერილში სომხეთის მთავრობა მოითხოვს: ლენინაკან-ბოგდანოვკის რეინიგზის მშენებლობის დაწყებას (მშენებლობის ტექნიკური განკარგულებანი დაქუშავდა ერევანსა და კიევი. ავტ.). საქართველოს ტერიტორიაზე იმ გზების გაყვანის და რეკონსტრუქციას, სომხეთის საქართველოს გაკლდით, ყოფილი სსრ კავშირის ცენტრალურ რაიონებთან რომ აკავშირებს; სომხეთის ნავთობ-პროდუქტებით მომარაგებას ბათუმის მხრიდან, ხაშურ-ბათუმისა და სამგორ-ბათუმის მილსადენების გადგენას, მათ გაგრძელებას მარნეულამდე და შემდეგ, რესპუბლიკის საზღვრამდე. ბატონი კობა იმედაშვილი აღნიშნავს: „უტყობა, ამ იდეის ავტორები ასე თოვად არ დაშოშმინდებიან, ამიტომ ქართველმა ხალხმა საცხებით გარკვევით უნდა გამოხატოს თავისი დამოკიდებულება ყოველივე ამისადმი... არც ისაა, ეტყობა, წერილისავე ლოგიკით, გამორიცხული, რომ ლენინაკან-ბოგდანოვკის რეინიგზის გაყვანის მერე სხვა იდეაც გაცოცხლდეს — ბოგდანოვკა-ბათუმის რეინიგზისა და ბოგდანოვკა-ახალქალაქი გარაბადის როლი ითამაშოს საქართველოში“.

შორს ვართ იმ აზრისაგან, ჩვენს საუკუნო კარის მეზობლებსა და მეგობრებს არ დავეხმაროთ; კარგად გვესმის, კეთილმოწყობილი გზების (მათ შორის საავტომობილო, სარკინიგზო გვირაბების) სასიცოცხლო მნიშვნელობა ქვეყნის ეკონომიკისათვის, ჩვენი რესპუბლიკის ხელაინდელი დღისათვის. მეორე მხრივ, შეუძლებელია, ჩვენი ქვეყნის დღევანდელ პოლიტიკურ მოუწესრიგებლობას ანგარიში არ გაუწვიოთ. საქართველოს სასიკეთოდ თუ რაღაც გაკეთდება განგებარაზოთ, ასევე გაგზავნოთ! ქვეყანა რომ დაღაგდება და მოღონიერდება, აღდგება მისი ტერიტორიული მთლიანობა, ღმერთის წყალობით, გააგებული ბუნების სტიქიურ-დამანგრეველი პროცესებიც ჩაცხრება, მშვიდ პირობებში განვსავით, ჩვენივე სახსრებით, რა ავაშენოთ და სად ავაშენოთ, თანაც ისტორიის მწარე გაკვეთილებსაც ნუ დავივიწყებთ.

ზურაბ ტაბაშიძე,

ვახუშტი ბაგრატიონის სახელობის გეოგრაფიის ინსტიტუტის დირექტორი, გეოგრაფიულ მეცნიერებათა დოქტორი, სახელმწიფო პრემიის ლაურეატი, პროფესორი

დავით უკლაძე,

გეოგრაფიულ მეცნიერებათა დოქტორი, საქართველოს რესპუბლიკის მეცნიერების დამსახურებული მოღვაწე, პროფესორი

კობა ხარაძე,

გეოგრაფიულ მეცნიერებათა დოქტორი

მ-11 გვარამია

სხვადასხვა ხიდიდისა და ფორმის თიხის საღებავი საშუალებები, ქვეყნები, საწარმოები, საქაჩეები, მარნები, საირიგაციო სისტემა და სხვანი. როგორც ცნობილია (საბრძენიშვილის მიხედვით), საქართველოში კლასიკური საზოგადოების დამკვეთი წარმოქმნა და განმტკიცება ემთხვევა სარწყავი მიწათმოქმედების, კერძოდ, სარწყავი მევენახეობის სწრაფ განვითარებას.

მასწავლებლებს წინ ქართული ამპეროგრაფიული სკოლის ფუძემდებელი, მეცნიერების დამსახურებული მოღვაწე, სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი, აწ განსვენებული ბატონი მაქსიმე რამიშვილი თბილისში ჩატარებულ მევენახეთა და მეღვინეთა მსოფლიო კონგრესზე (და არა მარტო მასზე) მომთხრობდა: კონგრესს 55 ქვეყნის სახელმწიფოებრივი მეცნიერი ესწრებოდა. ისინი ერთმანეთს აღიარებდნენ ქართული ვაზის ხანგრძლივად და ქართულ ღვინოში მზის სიუხესა და სურნელებს, ამასთანავე ჩვენს მასპინძლობას, ლხინს. ოფიციალური განცხადებით კონგრესის პრეზიდენტი ბარონი ლერუა და ამჟამინდელი დირექტორი პრეტენი, რამდენჯერმე მიუწვევიათ ძველ ქართულ ტრადიციულ სურნაზე, გრძელ, დაბალ ხის მაგიდასთან. დაბალ სამუფა სკამებზე მსდომთ გულუხვად გამასპინძლებიან, იქვე ჩამარული ქვეყნიდან ღვინო ორმომთი მურთმევიან. აღფრთოვანებულ ღერუას თურმე წამოუძახია: ეს ზღაპრია, ზღაპრია, აშკარაა ლხინი მხოლოდ საქართველოში იყოს, დიდება და გამარჯვება ტრადიციული ლხინის ქვეყანას. ხოლო დირექტორი პრეტენი საქართველოში გატარებული დღეებისთვის თავის ნაშრომში სპეციალური თავი მიუძღვნა სათაურით — „ღმრთოთაგანებული ქართული ლხინი“.

და მართლაც, ქართული ტრადიციული ლხინი თავისი შინაარსით, ესთეტიკური ექოციებით, ღვინის სმის ზომიერებით, საქმანი სიტყვებით, ქართული შესანიშნავი ცეკვებითა და სიმღერებით, ქალბუნადი განსაკუთრებული პატივისცემით, ზრდილობით, დარბაისობით და თამაობით მართლაც რომ სანამუშაოა.

ქართული ტრადიციული მოღვინისა, ხშირად სახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის საკითხია, ქვეყნის ბილი წყდებოდა. ასე იყო მაშინ, როდესაც დიდი თამარი ქართულთა ღამქარს სამხრეთ საქართველოში შემოქრილ ბარბაროს თურქთა ჯარების შესამუსრავად წარუძღვა ბრძოლის დაწყების წინ, ქალაქ ვარძიის შემოგარენში გაიმართა ლხინი უძვირფასესი ჯანაურას ღვინით. ამჟამინდელი დიდი ფიცი ღამქარა მეფისა და სარდლობის წინაშე.

ზომიერად დღევანდელი ღვინო აღამაის სხალისეს, სიფაქის, მხნეობას, გამძლეობას და მუშაობის დიდ სურვილს ანიჭებს. შემოქმედს გონებას აღმუშავებს და ნაირფერ განცდებს შესთავაზებს. გამარჯვების მარჯვენს გაუღონიერებს და

ნუ ჩავეკლავთ ტრადიციას!

მოხალს უმრავლესს ამიტომაც იყო ოდითგანვე — სამუშაოდ წასული ქართველი გლეხიკაცი პატარა საგზალთან ერთად ღოჭით ღვინოსაც წამოღებდა.

— მომეტებული კი გონებას აჩლუნებს და მარჯვენს აღუნებს, არც სათავისო საქმეს გააკეთებინებს და არც საეროსას.

ქართველი მევენახე გლეხიკაცის შრომაზე ბევრი თქმულა და დაწერილა. გლეხიკაცმა შექმნა და შემოინახა ქართული ვაზი. ხუთასობა საუკეთესოში შეარჩია და ამრავლა საქართველოში. მარტო დღევანდელი რქაწითელის გამოყენას 1000 წელზე მეტი მანძილი, არცაა და შეაჯვარა. ისე რომ, მარტო-ოდენ მარჯვენის სიძლიერითა და სიმკვირცხლით კი არ მიაღწია საწადელს, — გამჭრიახობით, გონიერებით, ცდით, დაკვირვებით. ამიტომ შეგვიძლია ვუწოდოთ მის შრომას შემოქმედებით. სპეციალისტების აზრით: ჩვენი რქაწითელი, საფერავი, ციცა, ცოლიკური, ოჯალეში, ჩხავერი, თუ გნებავთ, ჩინური (ჩინი — ჩინებელი) ნამდვილი გონებრივი შრომის ნაყოფია — ჰარმონიით მდიდარი, შენახვისუნარიანი, უბადლო მთელს მსოფლიოში.

მაგრამ კონებას მომარება სჭირდება. ყურბი და ყურბის პროდუქტი ჩვენი ეროვნული შემოსავლის ერთ-ერთ მთავარ წყაროდ უნდა იქნეს. ღვინის გარდა ყურადღება უნდა მიექცეს უაღკაციო სასმელების დამზადებას. უნდა ვაწარმოოთ ქიშიში, ზურუნგა, ზურუნგა ზომ თავისი ნაყოფიერებისა და მარჯვების წყალობით საღამურად წასული ქართველი კაცის მუდმივი საგზალი განსდამო.

კვლავ მევენახე-მეღვინეთა კონგრესი მინდა გავისწერო. ცნობილი მევენახე სელექციონერი, იტალიის მაშინდელი მევენახეობის პრეზიდენტი პროფესორი დალმასო, რომელიც გურჯაანს აწვივს და კახური ზურუნგის ამოვლენასაც დაასწავს, აფრთოვანებული დარბაისა მისი გემოთი და უკეთხავს კიდევ: შეიძლება თუ არა იტალიამდე ჩამოვიყო. სასამოვნებმა წაიღო რამდენიმე ცალი და სასლდისთანავე ბიულეტენში სპეციალური თავი მიუძღვნა ქართული ზურუნგის ტექნოლოგიას.

მოდით, მევენახეობა, ღვინის სპეციალისტებო, ნუ ჩავეკლავთ ტრადიციას. მოგუწმით გამჭრიახობას, გონიერებას, მოგუწმით მთელს ჩვენს პროფესიულ ღირსებებს და ეროვნული შემოსავლის წყაროდ ვაქციოთ ვენახი — ეს ჩვენი უდიდესი სიმდიდრე.

თეატრალური

თავისუფალი პრესა

გაზეთისთვის შეიძლება ყველაფერი ახალ ამბად იქნეს

და მაინც, რა არის ახალი ამბები? არსებობს სხვადასხვა განმარტება. ამერიკულ განმარტებით ლექსიკონში ვკითხულობთ: „ახალი ამბები არის ცნობები მიმდინარე მოვლენების შესახებ“. 1880-იან წლებში ნიუ-იორკის ერთ-ერთი გაზეთის — „სანის“ რედაქტორმა — ჯონ ბოგარტმა თავისი აზრი ახალი ამბების შესახებ შემდგენიარად გამოხატა: „თუ ძალი უკუნის ადამიანს, ეს ჯერ კიდევ არ არის ახალი ამბავი. ეს ხშირად ხდება. მაგრამ თუ ადამიანი უკუნის ძალს, ეს უკვე ახალი ამბავია“. ზუსტად რომ ვთქვათ, ამერიკელები დაახლოებით სწორედ ასე ფიქრობენ: „ახალი ამბავი არის ცნობა ახლახანს მომხდარი მოვლენის ან უკიდურეს შემთხვევაში, რაღაც საოცარი შემთხვევის შესახებ“.

თუმცა, დღეისათვის ბოგარტის აფორიზმი ცოტა მოძველდა. თუ დღეს უკუნით ძალს, ადგილობრივი გაზეთი აუცილებლად დანერგვით აღწერს ამ მოვლენას, ხოლო სხვა გაზეთების უმრავლესობა მხოლოდ გაკერით მოიხსენიებს მას. ისეთი გაზეთებიც აღმოჩნდება, რომლებიც ამ შემთხვევით მხოლოდ მაშინ დაინტერესდებიან, თუ

თქვენ, რომელმაც ძალს უკბინეთ, მისი მუდმივი მკითხველი ხართ. ისიც შესაძლებელია, რომ ზოგიერთმა გაზეთმა არაფერი თქვას თქვენს შესახებ, მაგრამ მოინდომოს, დანერგვით გაიგოს, თუ რა დამართა ძალს.

შტატებში ყველაფერი შეიძლება ახალ ამბად იქნეს: პირადი ტრაგედია, სპორტული მოვლენა, ქორწილი, დაკრძალვა, ეროვნული ეკონომიკის აღმავლობა თუ დაცემა, — ერთი სიტყვით, ყველაფერი, რაც კი თვეში მოკვით.

არსებობს ახალი ამბების სხვაგვარი განმარტებაც. როგორც ერთ-ერთი ცნობილი კომენტატორი — ბენ ჰედიკიანი აღნიშნავს, — „ახალი ამბავი ინტელექტუალური მოვლენების ნაყოფია, რომელიც ზუსტად შეესაბამება პროფესიული ეთიკის ნორმებს და ხელს უწყობს მკითხველის მსოფლმხედველობის ზრდა-განვითარებას. ამავდროს, იგი ბიუროკრატიული მანქანის ნაყოფიცაა. ამ მანქანას უყავს თავისი მოსამსახურეები, თავისი პროფესიონერები და თავისი აქციონერები. იგი ძალიან უკავს ფაბრიკას, რომელიც ანაწილებს საავტომობილო საბურავებს ან გასაღებებს“.

ქალაქი

მსოფლიო ჩემპიონობის პრეტენდენტები

მიმდინარე საპატიო სერვისის პრემიის მფლობელი ქალთა ზორის მსოფლიო ჩემპიონობის პრეტენდენტთა მატჩ-ტურნირი, რომელიც შემოდგომაზე უნდა გაიმართოს. დღემდე ვიწყებთ პრეტენდენტების შესახებ წერილების გამოკვეთებას.

მაილსა და ჯონ ნანმა, 7-8 — მსოფლიო ჩემპიონობის პრეტენდენტთა პოლ ვან დერ სტერენმა (მოლანდია): ზომი ძალზე კარგი „საზოგადოება“ ჩვენი ახალგაზრდა მოქალაქისათვის.

ქეთევანა 7 ქულით დაასრულა შეგირდობა და დიდად ამაღლა რეიტინგი. საინტერესოა, რომ ასევე 7 ქულა ჰქონდა ახალგაზრდა ინგლისელი დიდოსტატ მაიკლ ადამსს, მსოფლიო ჩემპიონობის პრეტენდენტს როგორც ფიდეის ისე პროფესიონალ მოქალაქეთა ასოციაციის ტერიტორიაზე ასეთ ტურნირებში მონაწილეობა უდავოდ გაზრდის ჩვენი მოქალაქის ძალას, მდიდარ გამოცდილებას მიცემს მას.

ოქტომბერში ქეთევანა ითამაშა მიუნსტერში (გერმანია). აქ 184 მონაწილე იყო (შვეიცარული სისტემა, 9 ტურად). როგორც გერმანული ჟურნალი „შაიხ“ (ბერლინი) წერს, ქართველი მოქალაქე ინგლისელი დიდოსტატ, ძალზე ექსცენტრიული ტონი მაილსთან ერთად, ტურნირის ერთ-ერთი ყველაზე საინტერესო მონაწილე იყო.

ყველაზე კარგად ტურნირი წარმართეს სწორედ მაილსმა, რომელთანაც ქეთევანამ ამ შეგირდობაში ერთადერთი დამარცხება განიცადა და ციმბირელმა დიდოსტატმა იური დოხოიანამ, რომელიც ადრე მონაწილეობდა საქართველოში გამართულ კაბუტა საკავშირო შეგირდობებში. გამარჯვებულებმა 7.5-7.5 ქულა მოაგროვეს.

არახამია კვლავ ბრწყინვალედ ითამაშა — 7 ქულით დაამთავრა შეგირდობა. ამდენივე მოაგროვა კიდევ 6-მა მოქალაქემ, მათ შორის ისეთმა ცნობილმა დიდოსტატმა, როგორც იური მაილსიცა.

დეკემბერ-იანვარში ქეთევანი მონაწილეობდა ჰასტინგსის (ინგლისი) ფართოდ ცნობილ ფესტივალში, სადაც ფრიად საპატიო მესამე ადგილი დაიკავა ე.წ. „ჩელენჯერ-ტურნირში“ (მნიშვნელობით მეორე ასპარეზობა ჰასტინგსში რვა დიდოსტატის ორწრიანი შეგირდობის შემდეგ).

წელულს, სანამ პრეტენდენტების ასპარეზობა დაიწყება, არახამია კიდევ რამდენიმე შეგირდობაში გამოვა და, იმედია, კარგად მომზადებული შეხვდება თავისთვის ყველაზე უფრო პრინციპულ ტურნირს.

ბიძი გამრეკელი

მიუნსტერში მსოფლიო ჩემპიონობის პრეტენდენტების შედეგები

საქართველოს ფეხბურთელთა ნაკრების მომავალი მატჩის, ბულგარეთის ნაკრებისა და პორტუგალიის „პორტუს“ თვითმხილველი უმოდ კოსტადინოვი, მომავალი წლიდან მიუნსტერის „ბავარიის“ ღირსებას დაიცავს — იუწყება რეიტერი. როგორც ცნობილი გახდა, გერმანელებმა ე. კოსტადინოვი „პორტუს“ კოლუმბიულ თვითმხილველ ვალენსიაში გაუცვალეს. ამასთანავე, მიუნსტერელებმა პორტუგალიელებს 2 მილიონი მარკა უნდა გადაუხადონ.

შეგახსენებთ, რომ წელს „ბავარიამ“ გადაიხარჯა ცნობილი იტალიელი მწვრთნელი ჯოვანი ტრაპატონი (პირველი იტალიელი მწვრთნელი ბუნდესლიგაში), ფრანგი ფეხბურთელი ჟან-პიერ ჰაენი და აი, კიდევ ერთი ბრწყინვალე გარეგნული შედეგი. როგორც ჩანს, მიუნსტერელები წარსული დიდების დაბრუნებას აპირებენ.

„ინტარი“ თასის ავლოვალის

11 მაისს, მილანის „სან-სიროს“ სტადიონზე, გაიმართა უფასო თასის გათამაშების განმეორებითი ფინალური მატჩი მილანის „ინტარს“ და ზალცბურგის „კაჟინოს“ შორის. თამაშზე მოსული 83 000 მაყურებელი მომსწრე გახდა ულამაზესი ორთაბოძისა, რომელშიც საბოლოოდ, ჰოლანდიელი მოთამაშის ვილ იონკის ბრწყინვალე გოლის წყალობით, „ინტარმა“ გაიმარჯვა ანგარიშით 1 : 0. აღსანიშნავია, რომ ავსტრიელებმა ბევრი საგოლე მომენტი ვერ გამოიყენეს, თუმცა ისინი გამარჯვებას „ინტარზე“ ნაკლებად არ იმსახურებდნენ. პირველი თამაშის იტალიელებმა მოაგეს (1 : 0) და ისინი დაუფულდნენ უფასო თასს.

დენარი ავტოკატასტროფაში გარდაიცვალა

ბრაზილიური ფეხბურთის ამომავალი ვარსკვლავი და აშშ მსოფლიო ჩემპიონატზე გასაგზავნი ნაკრების ერთ-ერთი კანდიდატი დენარი რიო-დე-ჟანეიროში ავტოკატასტროფის შედეგად გარდაიცვალა — იუწყება რეიტერი.

28 წლის ფეხბურთელი გამოდიოდა „ვასკო“ და გამაში. მან ნაკრების შემადგენლობაში ორი თამაში გამართა, უკანასკნელად 1991 წელს. კლუბის მწვრთნელის უიარ პერეირას აზრით, იგი მზად იყო 1994 წლის მსოფლიო ჩემპიონატზე გამოსასვლელად.

როუა მილა გრუნდობა

დიდი ხნის ფიჭის შემდეგ, კამერუნის ნაკრების ფრანგმა მწვრთნელმა ანრი მიშელმა მილა გადაწყვიტა — მსოფლიო ჩემპიონატზე გასაგზავნის მიზნით. მილა 42 წლის, „ბეზერო ლომი“, კამერუნის ფეხბურთის ლეგენდა, როგორც მილა ჩართოს ა. მიშელი, საკმაო ხანი, თავს არიდებდა კითხვას პასუხის გაცემას — დაბრუნდება თუ არა ნაკრებში რ. მილას, მაგრამ, ისევე, როგორც ოთხი წლის წინ ვ. ნეპომნი-აშიმ, მანაც ვერ გაუძლო კამერუნელი გულშემატკივრების დაწოდებას — მილა ზომი კამერუნის ეროვნული გმირია.

კითხვის ნიშნის ქვეშ დგას მეორე ვეტერანის, 38 წლის მეკარე — ტომას ნიკონოს საკითხი. იგი ტრავმის გამო წელიწადნახევარი ვერ თამაშობდა და ახლანაშ შეუდგა ვარჯიშს ესპანეთის II დივიზიონის კლუბ „ოსპიტალეტში“. მასაც მსოფლიო ჩემპიონატისაკენ უწევს გულად.

საფეხბურთო მოზაიკა

საკი ნაკრების კანდიდატებს სახელებს „იტალიის ნაკრების მწვრთნელმა ანტონიო ნაკომ დაასახელა 31 მოთამაშის გვარი, რომელთაგანაც იგი მსოფლიო ჩემპიონატზე გასაგზავნის ნაკრების 22 წევრს შეარჩევს.

აი, ისინი: მეკარეები — პალიუკა („სამპდორია“), მარკეზანი („ლაციო“), ბერუცი („იუვენტუსი“), ზუჩი („პარმა“). მცველები — ბენარდო, მინოტი, აბოლინი, დი კიარა (ყველა — „პარმა“), კოსტაკურტა, ბარეზი, მალინი, პანუჩი, ტასოტი („მილანი“), მუსი („ტორინო“), ფავალი („ლაციო“). ნახევარმცველები — დ. ბალო, კონტე („იუვენტუსი“), დონადონი, ალბერტინი, ერანიო („მილანი“), ევანი („სამპდორია“), სტროპა („ფოჩა“), ბერტი, ბიანი („ინტარი“). თავდასხმელები — რ. ბალო („იუვენტუსი“), სინიორი, კაზირაგი („ლაციო“), მასარო („მილანი“), ძოლა („პარმა“), ფონტოლანი („ინტარი“), სილენცი („ტორინო“).

საინტერესოა, რომ კანდიდატებს შორის არ არიან ცნობილი ფეხბურთელები: მანჩინი, ლომბარდო, კრიპა, როსი, ვიალი, ლენტინი — იუწყება იტალიური გაზეთი „LA REPUBBLICA“.

ოლივირა

იმიდგაცრუებულია

იმ 27 კანდიდატს შორის, რომლებიც ბელგიის ნაკრების შემადგენლობაში მოეზადებიან მსოფლიო ჩემპიონატისათვის, არ არის ლუის ოლივირა: „მე-იმედგაცრუებული ვარ მწვრთნელის, პოლ ვან ჰიმსტის გადაწყვეტილებით. აღარ მჭერა, რომ იგი მსოფლიო ჩემპიონატზე გამგზავრების შესანდამი ბრუნდეს“.

შესაძლოა, რომ მწვრთნელმა ბრაზილიური წარმოშობის ფეხბურთელი, რომელიც ახლა „კალიარიში“ თამაშობს, ნაკრებში იმ მიზეზით არ აიყვანა, რომ ოლივირა, ხშირად, პოლ ვან ჰიმსტზე საკმაოდ მეტად გამოთქმებს ხმარობდა.

გულიტი უგრუნდობა

„მილანს“

როგორც „რეიტერი“ იუწყება, ჰოლანდიელი რეჟისორი გულიტი უგრუნდობა „მილანს“, რომელთანაც ფეხბურთელმა ერთწლიან კონტრაქტს მოაწერა ხელი. იგი 1 მილიონ დოლარს მიიღებს. „მილანის“ პრეზიდენტი, ახლა კი იტალიის პრემიერ-მინისტრი სილვიო ბერლუსკონი მთელი წელი ნანობდა, რომ ეს მოთამაშე „სამპდორიას“ დაუთმო. აქს ჩემი დიდი შეცდომა იყო — განაცხადა ს. ბერლუსკონი.

პეიტლი — საუკეთესო

ინგლისელი მარკ პეიტლი, რომელიც გამოდის შოტლანდიის „რეინჯერსში“, ჟურნალისტებმა ამ სეზონში შოტლანდიის საუკეთესო ფეხბურთელად დაასახელეს. თავად მოთამაშის თქმით, მის საფეხბურთო კარიერაში ყველაზე მნიშვნელოვანი ეს ჯილდო არის. სხვათაშორის, პეიტლი პირველი ინგლისელია, რომელიც შოტლანდიის საუკეთესო მოთამაშედ აღიარეს. ეს ინფორმაცია გაავრცელა AFP-მა.

აუზანი მილის თურქეთში

მიუნსტერის „ბავარიის“ მეკარემ რაიმონდ აუზანმა თურქეთის კლუბ „ბეშქიტაშთან“ ორწლიან კონტრაქტს მოაწერა ხელი. გერმანიის ნაკრების ყოფილი მეკარისათვის ადგილი არ მოიძენა ბავარიელთა კლუბში, რომელმაც გადაიხარჯა „პარლს-რუეს“ კარის დარაჯი ოლივერ კანი — გადმოცა AP-მა.

მარაბ მამულაშვილი

კალათბურთი

პარსკვლავთცვენა პერის პარკში

დასაწყისშივე უნდა აღინიშნოს, უკვე ტრადიციად ქცეულმა შეხვედრამ, რომელსაც ორგანიზატორებმა „საქართველოს ყველა ვარსკვლავი“ უწოდეს, იმდენად დიდი ინტერესი გამოიწვია, რომ თამაშის დაწყებამდე ერთი საათით ადრე თბილისის ვერის პარკში შედგებოდა მ. კეკელიძის სახელობის საკალათბურთო დარბაზში ნემსიც კი არ ჩავარდებოდა. შეხვედრას კი ზოგადად დაგვიანებული მაყურებელი დარბაზის ფანჯრებზე შემოესხდარი უყურებდა. მოკლედ, სკამზე მჯდომი და ფეხზე მდგარი გულშემატკივრების რაოდენობა თანაბარი იყო.

... აქ იყო ყოველივე ის, რისთვისაც გვიყვარს კალათბურთი: სისწრაფე, აზარტი, სილამაზე. არ იყო მხოლოდ ოფიციალური შეჯიბრებისათვის დამახასიათებელი დამატებითი, კალათბურთელები ღაღად თამაშობდნენ და მაყურებელთა ტანისათვის თავს არ ზოგავდნენ. ეგაა, რომ „ა“

ჯგუფის ნაკრებს აკლდნენ ნ. დეროუნი, გ. ხანაძე, გ. დარსაძე, პ. გულასპარი, დ. თორთლაძე (ესპანეთს გაუმგზავრა), რის გამოც თამაში არათანასწორობაში გადაიქცა, თუმცა ეს მაინც ვერ დააჩინებს ამ მატჩს, რომელმაც ყველა დაამსწრეს დიდი სიამოვნება მიანიჭა. ფართან შეუდგა გ. შენგელია (სამწუხაროდ, მისი ღუფი ნ. დეროუნიან ვერ შესდგა ამ უკანასკნელის ტრავმის გამო). შ. ცხვედიანი უზარდოდ ისროდა სამჭულანებს, ნ. კოკოლიშვილი კი ახლო მანძილიდან, „ჩხირომაც“ (რ. ჩხიძე) ბევრჯერ დაიმსახურა მაყურებელთა ოვაცია, მაგრამ ის, რასაც „ბ“ ჯგუფის ნაკრების მოთამაშე „ბ“

ქტუსელი“ გ. ნაცვლიშვილი აკეთებდა, მხოლოდ NBA-ს თამაშების დროს თუ გვინახავს. ისეთი შთაბეჭდილება გრძნობდა, თითქოს კალათბურთელი დაჯინასკო. მის სათვრად მოხდენილ ჩატენკებს არავინ დაუტოვებია გულგრილი. იგი ამ საღამოს ნამდვილი გმირი იყო — მონაწილეთა შორის ერთ-ერთი ყველაზე ახალგაზრდა. თამაში თავიდანვე „ბ“ ნაკრების უპირატესობით დაიწყო და ასევე გაგრძელდა ბოლომდე. მეორე ტაიმის დასაწყისისთვის კი „ა“ ჯგუფის ნაკრებმა გაიმარჯვა, თუმცა უშედეგოდ. გაიმარჯვა ობიექტურად უფრო ძლიერმა 119 : 108. ყველაზე შედეგიანი მოთამაშე — 29 ქულით გ. ნაცვლი-

შვილი იყო. თამაშის დამთავრების შემდეგ მასვე გადაეცა საუკეთესო მოთამაშის პრიზი, რასაც მაყურებელთა მხურვალე ოვაცია მოჰყვა.

სამაჟლიანები

ტაიმებს შორის დაიწყო და თამაშის შემდეგ გაგრძელდა შეჯიბრება სამჭულან სროლებში. მოთამაშეებს ერთი წუთის განმავლობაში უნდა მოესწროთ 25 ცეცხლი. ათი მონაწილიდან ფინალში გავიდნენ: შ. ცხვედიანი, ლ. აბულაძე, მ. კობეშვიძე, ნ. კოკოლიშვილი. საბოლოოდ შ. ცხვედიანს ბადალი არ ჰყოლია. მან ღირსეულად გაიმარჯვა.

ჩატენკები

ეს კონკურსი ამ საღამოს

ყველაზე საინტერესო ხანაა იყო. წინასწარი გაჯიბრების შემდეგ ფინალში გაუდგნენ მ. ანდელუაძე და გ. ნაცვლიშვილი. მ. ანდელუაძემ სადად, ყოველგვარი გარეთულების გარეშე გადაწყვიტა პრობლემა, ხოლო ნაცვლიშვილმა ეფექტური ჩატენკის მცდელობას წაიბოძო და ყველასთვის მოუღონებლად „მერანის“ მოთამაშე მ. ანდელუაძეს დაუთმო პირველობა.

საღამოს მშვენიერად უძღვებოდა დიქტორი ო. მაღალაშვილი, რომელიც მოთამაშეებსაც ამხნევებდა და მაყურებლებსაც. ალაგაღა კი თავისი რეპლიკებით ყველას გულიანად აცინებდა.

ასე რომ, ამ საღამოს ორგანიზატორებმა, ცნობილმა სპორტულმა ჟურნალისტებმა დ. ბობოლაძემ და მ. რატიშვილმა მშვენიერი საჩუქარი უძღვნეს ქართველ გულშემატკივრებს.

მარაბ მამულაშვილი

